

DIALOG

Kresťanský diskusný mesačník

XII. ročník ● 10/2019

Téma: Ženy v cirkvi

O B S A H

Pieseň pútnikov 4
ŠTASTIE
J. Calvo Aguilar

Rozhovor 5
PRIEBEŽNÁ SPRÁVA
O ZÁZRAKU
Ľ. a J. Sajkalovci,
I. Grznárová

Téma 12
ŽENY V CIRKVI
Dokument FEG Nemecko

Spravodajstvo 18
PRÍBEH JEDNEJ
KOLAUDÁCIE
T. Máhrík

História a osobnosti 20
KALENDÁRIUM CB IV
Š. Evin
TERÉZIA VANSOVÁ
P. Trúsik

Misia 22
NÁSOBILKA
NA ROZLÚČKU
J. Institoris

YMCA 25
JEDEN ZA VŠETKÝCH...
T. Mellenová, M. Hrivnák

Úvahy z trolejbusu 26
CENA PRÁCE, MISIA
Tomáš Komrská

Fotoreportáž 27
POHODA
Ľ. Bechný

Na margo dní 30
POČÚVAJME SA
Miroslav Kocúr

RELAX 31

J. Lupták na festivale Pohoda

Časopis Dialóg vychádza s podporou Cirkvi bratskej,
ale obsah jednotlivých príspevkov nevyhnutne nevyjadruje
duchovné presvedčenia Cirkvi bratskej.

Pri zborových objednávkach je odporúčaná predajná cena do 2,20 €,
(podľa zborových dotácií)

Individuálne objednávky: cena + poštovné
PRIVÍTAME VAŠU POMOC, KTORÚ MÔŽETE POSLAŤ NA ÚČET:
IBAN: SK7611000000002621041859, BIC: TATRSKBX, VS: 2019

Redakčná rada: Štefan Markuš (predseda), Tibor Máhrík, Bohuslav Piatko, Rastislav Števko,
Šéfredaktor: Bohuslav Piatko, bpiatko@swanmail.sk, **Jazyková úprava:** Dagmar Balková

Dizajn a grafické spracovanie: Martin Piatko
Sídlo vydavateľa: Živnostenská 2, 811 06 Bratislava, IČO: 35 757 43

Adresa redakcie: Sadová 28, 900 51 Zohor, č. tel.: 0903 474 142,
e-mail: svatava@swanmail.sk, web: www.dialog.cb.sk

Vydavateľ: Media Svatava, spol. s r.o. **Vyšlo:** 18. 10. 2019 **Tlač:** Express tlač

1. strana obálky: Foto: J. Institoris - Graffity na zborovom dome v Aténach

EV: 2670/08 **ISSN:** 1337-6985

BOH NA VRCHOCH?

Boh je stále ten istý počas celých dejín spásy. Ale aký vlastne je? Zdá sa mi, že v dejinách komunikácie Boha s nami boli isté výnimočné chvíle, keď sa zjavil výnimočne a prehovoril k nám priamou rečou. Zaznel koncentrovaný, dôležitý odkaz. Použil pri tom často jedinečné gestá a schémy komunikácie. Ako a prečo práve takto? Ako vystaval príbeh? Aké miesto, situáciu pri tom použil? Do akého rozpoloženia dohnal jednotlivých účastníkov? Čo tým chcel povedať? Mám za to, že takéto jedinečné, explicitné a zlomové okamihy boli starostlivo pripravené a často sa odohrávali na horách, vrchoch a kopcoch Izraela.

Tieto JEHO priame zásahy, správy sú natoľko výnimočné, že zmenili dejiny ľudstva. Idú mimo času a priestoru, mimo spoločenských a kultúrnych tradícií ako aj náboženských rituálov a dôrazov. Prenikajú cez intelekt, vnútro, emócie ľudí z príbehov. Presvecujú jednotlivých účastníkov týchto priamych oslovení, ich zmysly a odhaľujú najtajnejšie motivácie-pohnútky ich rozhodovania. Ich telá, myseľ, city a duša sú len súčasťou odkazu. Tak, za pomoci konkrétneho času a priestoru, kultúry, spoločenského zriadenia a za použitia konkrétnych tiel ľudí, ich konaní, zmyslov, pocitov, vzájomných interakcií, sa odкрýva odkaz KONŠTRUKTÉRA dejín. Som presvedčený, že cez takéto, aj keď isto nedokonalé odhaľovanie JEHO zámerov, s kladením si tých najjednoduchších otázok, prečo koná tak ako koná, aký zámer má a čo nám tým chce povedať, sa nám postupne začne odkrývať spôsob Jeho uvažovania, JEHO plán – aký JE ten, ktorý JE. Na tejto ceste po vrchoch Izraela spoznáme pravdu o sebe samých, akí sme a kam smerujeme. Prial by som si, aby ste pri čítaní týchto silných príbehov prežili vytrhnutie a slobodu mimo času a priestoru, kultúry a náboženských dôrazov našej doby. Verím, že zažijete uchvátenie z krásy a veľkosti Jeho odkazu a diela. Dúfam, že pocítite vzrušenie z Jeho prítomnosti, ktorá sa zrkadlí v týchto príbehoch, presvieti Vás, prejde vami a spoznáte, aký JE a akí ste, tak ako ste HO doposiaľ nepoznali. Prečo práve hory? Čo je na nich také výnimočné? Spomínam, čo som cítil, keď som stál na Gerlachu, Kriváni, Lomničáku, v Alpách... Mám pocit, že hory, kopce vybral preto, že sú na rozmedzí neba a zeme, niečím uprostred cesty. Nie sú našim prirodzeným miestom žitia a vydržíme tam len krátko. Spomienkovo si uvedomujem, že sú silne zapamätateľné, ľahko sa mi opíše aj po rokoch, ako som stúpil k vrcholu, aké bolo počasie a čo som videl, s kým som tam bol a čo kto povedal. Spomínam si aj na ten výhľad, ktorý ponúkli. Človek uvidel na moment ďaleko do diaľky nad svoj horizont. Akoby vtedy, na krátku chvíľu, uvidel veci tak, ako naozaj sú, bez svojej malosti, ohraničenosti a regionálneho bytia. Z pohľadu pocitov sa mi znova navodzuje pocit absolútnej únavy a vyčerpania, v ústach mám znova chuť potu, keď som na horu liezol, ale aj pocit blaženosti a vzrušenia nad výnimočnou chvíľou, keď sa dívam na horizont. Znova si vybavujem ten iracionálny pocit horolezcov, ktorý sa dá len ťažko pochopiť, že sú pre to ochotní riskovať život. Narodil som sa v Tatrách a milujem hory, no keď som dole, len krútim hlavou nad hlúposťou riskovať pre niečo také život. Ale keď tam stojím a prežívam tú triašku z pevnosti skaly pod nohami a rukami a neistotou zo strmého zrázu a pádu, vtedy na moment chápem tú ťažko opísateľnú vášeň stáť tam. Stáť na hranici medzi nebom a zemou, životom a smrťou.

Ale rozmýšľam aj o tom, ako je to s mojimi, našimi každodennými výstupmi a pobytmi na vrcholoch Božích hôr, kde znejú JEHO odkazy? Vystupujeme hore – aby sme tam, na hranici nepoznaného, nepoznané spoznali a prijali? ■

DÁVID KUDROČ
(CB Bratislava-Cukrová)

ŠŤASTIE

JOSÉ CALVO AGUILAR
(Pochádza zo Španielska, vikár v CB Žilina.)

Tak ako predošlý žalm hovoril o nepríjemnej skúsenosti z práce, nepríjemnej, pretože je zle pochopená, (*Dialóg 8-9/2019*) tento žalm sa zaoberá oveľa príjemnejším pocitom: **šťastím**.

Tieto 2 reality – práca a šťastie, by sa dali pekne spojiť. V dnešnej dobe nemám pocit, že pracujeme, aby sme boli šťastní. Pracujeme, aby sme si mohli kúpiť tie najnovšie, najlepšie a najmodernejšie veci. To, čo máme, určuje, či sme šťastní, alebo nie.

Prečo by sme mali takto uvažovať? Ako je možné, že niektorí veľmi bohatí ľudia sú veľmi nešťastní, a naopak niektorí ľudia, ktorí majú málo peňazí, sú veľmi šťastní?

Blahoslavený ten...

Blahoslavený každý, kto sa bojí Hospodina... budeš blažený... takto bude pozhnaný muž (Ž 128, 1–3)

O význame a sile požehnania som už písal inde, ale tento žalm sa znovu točí okolo toho konceptu. „Blahoslavený“, „blažený“ a „pozhnaný“ sú slová, ktoré tento žalm držia. Sú to tie isté slová, ktoré Ježiš používal, aby ukázal na skutočný život viery (Mt 5,3–12). Mohli by sme ich preložiť aj ako „šťastný“? Kto je podľa tohto žalmu šťastný? Ten, kto veľa pracuje? Ten, ktorý si kúpi najnovšie a najlepšie veci? Nie. Ten, kto sa bojí Hospodina.

Kto sa bojí Hospodina?

Báť sa Boha. „Báť sa“ je dnes považované za negatívnu emóciu. Nikto nechce zažiť strach, a tak je to dnes až nepopulárne hovoriť, že by sme sa mali „báť Boha.“ Ale toto slovo by sme mohli preložiť aj ako „úcta“, „dôstojnosť“ alebo „úžas“. „Uctievať Boha!“. „Buď ním užasnutý!“ Zrazu tento „príkaz“ znie oveľa pozitívnejšie, nie? Oveľa príjemnejšie!

Biblia sa veľmi nezaobrá tým, či veríme alebo neveríme v Boha. Biblia predpokladá, že každý v Neho nejakým spôsobom verí (aj keď si z iných vecí robia bohov). Biblia sa skôr zaujíma o to, kto je v centre tvojej pozornos-

ti. Si to ty? Tvoje záujmy? Práca, peniaze, vzťahy, kariéra, vzdelávanie? Alebo je v centre tvojho života Boh? Ctíš si Ho, Jeho slovo a plány? Si užasnutý Jeho pracou na svete, a preto chceš slúžiť iným?

Podľa žalmu 128, šťastný bude ten, ktorý nemá seba samého v centre svojho života, ale uctieva Boha a je Ním užasnutý. Ten, ktorý dáva Boha do stredu svojho života a vyjadruje to v láske a službe svojmu blížnemu. Blahoslavený ten, ktorý miluje Boha a svojho blížneho. Ten bude skutočne šťastný. ■

ŽIVÉ SLOVO

Jistý služebník Páně v průběhu evangelizačního shromáždění citoval tento verš: *I půjdou tito do věčného trápení, ale spravedliví do věčného života* (Mt 25, 46). Po shromáždění přišel k němu mladý muž, a začal tento dialog :

„Rád bych si s Vámi promluvil, protože na celou věc mám jiný názor.“ „V čem spočívá rozdíl mezi Vaším a mým názorem?“ „Vy jste před chvílí řekl, že trápení těch, kteří nečinili zde na zemi pokání, bude věčné. Já tomu nevěřím!“

„Když se nejedná o nic jiného, pak jste na špatné adrese. Rozdíl v názorech totiž není mezi mnou a Vámi, nýbrž mezi Pánem Ježíšem a Vámi, proto-

že On řekl : *Jděte ode mne, zlořečení, do věčného ohně* (Mt 25, 41). Proto Vám radím, abyste bezodkladně šel k Pánu Ježíši a s Ním si ujasnil otázku věčného trápení.“

Dábel se pokouší lidem namluvit, že Bůh lásky přece nemůže uvrhnout své stvoření na celou věčnost do trápení a pak se na to dívat. Drazí, vězte Božímu Slovu. Jestli On sám prohlásil, že bude věčná radost a věčné trápení, pak komu jinému chcete věřit? Promluvte o tom s Pánem Ježíšem na kolenou a uvidíte, že On vám dá jasnou odpověď a nabídne Vám věčný život.

Živá slova, 1/ 1975, vybral Peter Kailing

PRIEBEŽNÁ SPRÁVA O ZÁZRAKU

ROZHOVOR S ĽUBKOU SAJKALOVOU,
utorok, 13. februára 2019

Ľubka počas svojej choroby dospela k túžbe podeliť sa s ľuďmi o objavy, ktoré jej priniesla. O pozitívne objavy. Stretli sme sa vo fáze, keď sa aj z lekárskeho hľadiska považovala za takmer zázračný prípad. Prístroje totiž odrazu ukazovali neprítomnosť metastáz. Predtým jednoznačne terminálne štádium choroby stratilo svoj definitívny charakter a Ľubkine výsledky lekári prezentovali na medzinárodných konferenciách ako obrovský úspech. Na druhej strane, subjektívne sa nemala dobre. Mala slabý zrak a prakticky celý deň trávila v posteli. Napriek tomu z nej vyžarovala veľká chuť do života a človek sa v jej blízkosti cítil uvoľnene, slobodne. Bola rovnako otvorená debatám o najpodstatnejších veciach aj „banálnym“ srandičkám. Debatovali sme voľne o svojich životoch, keď zrazu Ľubka začala spontánne hovoriť o tom, o čo sa chcela podeliť aj s ostatnými ľuďmi prostredníctvom zaznamenaného rozhovoru. A tak som zapla diktafón. (IVETA GRZNÁROVÁ)

Ty si naozaj použila prívlasktok, že to bol pre teba úžasný zážitok?

No, taký fascinujúci, najmä kvôli tomu, že predtým som to mala o tom, že všetko si musím sama vydupať, zabezpečiť, a čo si nevypudem... nie že si nezaslúžim...

Ale možno aj naozaj nezaslúžiš, nie?

Áno, bolo to v tých motívoch, že si to nezaslúžim, ale to som vtedy neriešila. Skôr to bolo v rovine, čo ja viem, že iní majú lepšie byty, lebo majú napríklad lepšie povolania, lepšie zarábajú, vedľa sa o seba proste lepšie postarať. A zrazu sa mi bez akéhokoľvek snaženia stalo niečo mimo tento koncept, čo ľudí prekvapilo, lebo som tu už asi nemala byť.

Už to zrazu nebolo o zaslúžení si.

Áno, takto som si to nejako za-definovala po tých dlhých bolestiach, keď som bola v nemocnici – a zrazu otvorím oči a... nič, neviem sa hýbať, zobudím sa ako takmer nevládne telo. Neviem, ako dlho som bola takto mimo, len si pamätám, ako ma prevádzali raz denne v posteli na ožarovanie, potom zas na nejaké vyšetrenie... A že ma krmili. Vraj som bola úplne vychudnutá a oni ma krmili, správali sa ku mne ako k vlastnej dcére.

Sestry?

Áno, sestry a sanitárky. Nechápem, ako mohli tak fungovať, ako s najväčšou láskou za mnou pričádzali: „Pani Sajkalová, máme tu raňajky!“ A ja na nich pozerám, to je čo? No, tak toto bol ten fascinujúci zážitok, že som nevedela zdvihnúť ani vidličku a oni ma trikrát denne krmili,

kým som nezjedla všetko z každého chodu: „Vy musíte jesť, vy sa musíte vzchopiť.“ Neviem, ako dlho to takto do mňa neúnavne napchávali, predpokladám, že niekoľko týždňov. Pamätám si pocit, že ten šalát je perfektný, mrkva nakrájaná, ale ja to nezvládam ani pohryzť, nieže chytiť. Videla si film Zootropia?

Nie. Dokonca ani názov mi nič nehovorí

Lebo je detský. No nič, tam je taký hrdina, strašne spomalený, úplne ten najväčší...

Leňochod

Áno. A volajú ho tam Blesk. No a ja som sa neskôr pýtala jednej sestry: „Aká som počas toho obdobia bola?“ Ona mi povedala, že úplne mimo, mala som nekoordinované pohyby, a keď som niečo hovorila, tak som povedala jedno

slovo, potom bola hrozne dlhá pauza, úplne že hrozne dlhá. A na to som chcela povedať, že to je vtipné... ale nechcem si z toho robiť srandu.

Ty si teraz vlastne rekonštruješ celé to obdobie?

Až tak ma neláka po tom pátrať... Proste, zažila som niečo veľmi zvláštne, z čoho som mala pocit, že s tým nemám nič spoločné, že to ľudia ma dali dokopy. A ja neviem prečo. Prečo im na mne tak záležalo. Možno to mali v popise práce. Ale je to pre mňa strašne fascinujúce. Aj to, že obe tie oddelenia, kde som ležala, tak úžasne fungovali.

Takže ty vlastne pokladáš za fascinujúce obdobie bezmocnosti, kým pre väčšinu ľudí je predstava takého stavu doslova hororová.

Pre mňa bola tiež. Vždy som chcela mať veci pod kontrolou, všetko naplánované... A zrazu som bola tak mimo, že som ani nevedela, že prešlo niekoľko... asi aj mesiacov, toto si budeme musieť s Janom ešte časovo usporiadať. Ja si pamätám naozaj len také body. Ako som sa snažila chodiť, ale aj to mi zakazovali, aby som si neublížila. Bola som proste mimo. A v rámci toho, keď som bola úplne mimo, čiže som so sebou nemohla nič robiť, sa ako keby udiali najväčšie veci. No, určite to bolo modlitbami a všetkým možným... ale Pán Boh urobil všetky tie zmeny, ako telo začalo fungovať. No a tento pocit som sa chcela nejako zdieľať.

Ono ti to vlastne zmenilo aj vzťah k svetu, nie? Že svet nie je iba o tom, že si niečo vydobýjaš, ale že je tu niečo, čo sa dáva samo.

Áno. Keď som už bola viac pri vedomí, pri rozume, chcela som sa modliť, aj si pamätám, ako mi Janka Belišová aj iní vraveli, že som si strašne chcela zafixovať nejaký biblický veršík, niečo, čo si budem opakovať. Že to bude to, čo budem pre svoj stav robiť ja

sama. Ale nešlo mi to. (*Smiech*). Mirka Lacová a ostatní sa mi snažili vymyslieť niečo úplne krátku - „neboj sa, ja som s tebou“. A ja som sa len pýtala: „Ako, ako?“ Tak strašne som chcela si niečo zapamätať, vravela som, Bože, ja sa chcem modliť! A... nič.

Akoby ti Boh neumožnil ani najmenšiu aktivitu z vlastnej vôle.

Áno. A to je pre mňa odrovnávajúca skúsenosť.

Po takejto skúsenosti musí byť svet priateľskejšie miesto pre život.

Áno. Jaj, a to bolo ešte zaujímavé, že som sa predtým veľmi bála, že sa mi to vráti.

Kedy predtým? Kým si nedošla do toho najťažšieho štádia? Lebo ja priebeh tvojej choroby poznám takto: nález, operácia, druhý nález, radikálnejšia operácia, nástup do práce, a potom objavenie metastáz. A teraz sa bavíme o stave po druhej operácii?

Áno, vôbec som sa vtedy nevedela upokojiť. Stále mi búchalo srdce, aj v robote. Aj keď som sa snažila hlbšie dýchať, modliť sa, zbaviť sa toho strachu akýmkoľvek spôsobom, nešlo to, alebo len veľmi málokedy. Úplne som cítila, aký mám silný pulz. No odkedy som sa zobudila bezvládna v tej nemocnici, tak mám pocit, že odvtedy mám pokoj.

Fakt?

No, že to proste bolo odobraté. Ja neviem ako. Samozrejme, aj teraz mám z čohokoľvek nervy...

Jasné, asi nehovoríme o tom, že si odvtedy v stave vymeditovaného Budhu, ale už proste nepocituješ ten paralyzujúci strach.

Áno, a to je ďalšia vec, ktorej nerozumiem. Ja som mala pocit, že sa v tej nemocnici na ľudí usmievam. Že sice len ležím, ale že taký ten základný pocit je - nechcem povedať radosť, to by som asi

preháňala, ale pokoj. No a odvtedy v podstate to tak aj je, aj keď mám aj všelijaké iné stavy.

To je naozaj sila.

Áno, a znova je to o tom, že ja s tým vlastne nič nemám... No a samozrejme obrovská vec je tiež to, koľko ľudí za mnou do nemocnice chodilo. A to ja ešte stále neviem, koľkí sa modlia kdesi na východnom Slovensku. Ešte stále totiž dostávam správy tohto typu, čo je pre mňa neveriteľné. Ani v tej nemocnici nechápali, hovorili: „Musíme obmedziť tie návštevy, vám to robí zle.“ Bolo bežné, že tam prišlo aj osem ľudí za deň. Ja som pritom vôbec nemala pocit, že som typ, ktorý sa nejako veľmi kamaráti s ľuďmi. A stále mi tam niečo nosili. „Čo chceš, čo chceš? Koláčik? Štavičky?“ Boli tam návštevy od spolužiačok z výšky, cez kamarátky výtvarníčky, až po ľudí z Kaplnky. Dochádzalo tam k úplne nečakaným prepojeniam. Zrazu som, napríklad, zistila, že kunsthistorička Petra Hanáková sa pozná s Mirkou Lacovou... No najmä som nechápala, prečo vôbec niekto za mnou chodí, prečo mi chcú pomáhať, prečo... Tak to je asi základ. Veď tie sestry ma tam nútili aj umývať sa. Umývať?! „Áno, bude vám lepšie, poďte!“ Nie aby si tie sestry povedali, že budú mať menej práce s pacientom. A potom sa mi diali aj také veci, že ma raz sestrička, raz sanitár stretli mimo oddelenia a vyjavené na mňa pozerali: „Pani Sajkalová, vy chodíte?!“ A ja že: „No a čo?“ Ten sanitár doslova vyvalil oči: „Vzkriesenie Lazara!“ (*Smiech*.) Ale ja mám hroznú bázeň robiť si z toho srandu...

Som skôr šokovaná, ako to vyjadril.

Aj ja som bola. Ale ani náhodou to nechcem zľahčovať. A strašne by som chcela normálne fungovať. Vnímam dosť intenzívne, ako sa mi aj tu v domácnosti mení ten stav tým, že nemám čo robiť. Istú dobu som chodila sama na záchod, ale raz som zakopla o pod-

ložku a vrátila sa s krvavými kolenami, tak už si dávam pozor. Ale stále to je o tom, dokelu, čo môžem robiť? Stále zostáva to moje – všetko chcem držať vo svojich rukách. Chcem byť užitočná, chcem... neviem čo... Aj preto, že stále je všetko na Janovi. Pamätám sa, že keď som prvýkrát uniesla v ruke hrniec s vodou, to boli pre mňa strašne veľké kroky, hneď som si vpravila, Bože, ďakujem. Alebo keď si natriem chlieb. Alebo som si vymyslela, že budem skladať prádlo, chodiť na čerstvý vzduch, že môj pohyb bude vyniesť smeti. Ledva som tam došla – ale s paličkou sa to postupne predlžovalo.

Ale potom si prvý raz odpadla.

Áno. Prišlo to po tom, čo ma kamaráti zobrali do mesta kúpiť topánky, lebo som sa cítila dobre. Je to nevyspytateľné, ale teraz to riziko cítim už viac... Ale vieš, keď ideš po tom všetkom na vianočné trhy električkou s kamarátkou, odtiaľ do krčmy... to boli pre mňa obrovské zážitky. To mi strašne pomáhalo, keď ma kamarátky brávali už len takto za dom, za roh, bolo to pre mňa neskutočné.

To všetko, čo my pokladáme za samozrejmé, si ty uvidela v priezračnosti zázraku.

Lebo to sú naozaj zázraky, že všetko toto môžeme, len je to prekryté tou samozrejmou. Aj preto teraz stále myslím na to, že chcem ďakovať za každú blbosť. Aj za to, keď deti menej vrieskajú.

Do akej miery si vedela, že je to s tebou vážne?

Keď to bolo so mnou najviac vážne, bola som mimo. Ale mňa desilo všetko, čo som od lekárov započula... Mňa desia lekári stále.

Stále vlastne nechceš tak úplne vedieť, čo ti bolo a ako si sa z toho dostala.

Áno. Hoci trochu viem.

Ale nechávaš to na to, že to budeš spracovávať neskôr.

Ak vôbec. Stále vravím Janovi, aby sa s lekármi rozprával on. Ja proste viem, že keby som si o svojej diagnóze začala čítať na internete, psychicky by ma to zdecimovalo. Aj teraz, keď viem, že to nie je nič vážne. Ale vtedy som sa vedome od toho všetkého úplne odstrihávala: vy si hovorte, čo chcete, píšete si, čo chcete, ja to nenechám na seba vôbec pôsobiť. Ani to inak nešlo, ak som chcela prežiť. Lebo moja fantázia a strach by ma úplne zožrali. Aj teraz, keby mi niečo našli, automaticky sa od toho odstrihávam.

Nezápasila si aj s hnevom? Že prečo práve ty a prečo sa vôbec dejú také veci?

Bol pri mne ten pokoj. Ale jasné, že som bola zúrivá, že všetci si chodia do práce, nič im nie je, pekne vodia deti do škôlky, aj ja by som to chcela, a prečo, dor..., nemôžem.

Ale ide len o vlny, ktoré rýchlo odplávajú.

A ani nie sú nejaké intenzívne. Skôr ma vedel ničiť ten pocit

neužitočnosti... Keby som mala aspoň dobrý zrak... Ale, mimochodom, myslím si, že ten sa naozaj trochu lepší a asi tomu dopomohlo aj to stíšenie. Bola som nútená tú úplnú prázdnotu nejak zaplniť, lebo však čo budeš robiť, keď už fakt nič nemôžeš? Budeš sa modliť. Znie to hrozne...

Človek je taký...

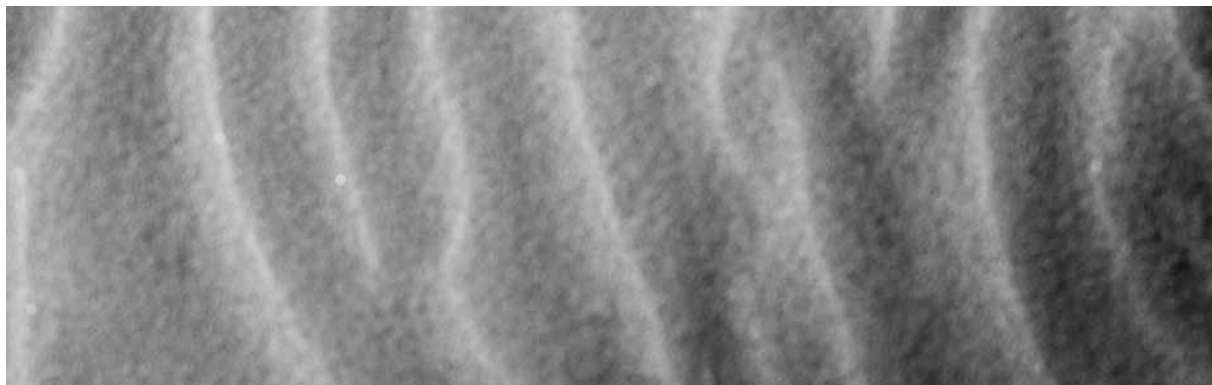
Inak by som určite robila všetko možné. Zaplnjala Facebook, pracovala s kolegami na nejakých projektoch. Viem, že taká som...

Takýto stav môže prinášať nielen pocit neužitočnosti, ale aj nudy, prázdnoty až určitej desivosti, že človek musí byť len so svojimi myšlienkami. Ale pre teba je to minimálne znesiteľný stav.

Áno. Len teraz sa to zhoršilo. Tieto posledné stavy, od toho odpadnutia, sú už nepríjemné.

Na Lúbku prišla náhla vyčerpanosť z dlhého rozprávania, rozhovor sme preto ukončili s tým, že sa k nemu ešte vrátíme. Prezradila mi však názov, ktorým by ho chcela zastrešiť:

Priebežná správa o zázraku. Zároveň vyjadrila pochybnosť, či nie je príliš patetický. Približne týždeň nato sa Lúbkin stav veľmi zhoršil. A už sa nezlepšil. Necelé dva mesiace po našom rozhovore, v utorok 2. apríla, zomrela. Názov, ku ktorému dospela, sa mi napriek tomu zdá platný. ■

ROZHOVOR S JANKOM, pondelok, 29. apríla 2019

Janko ma o rozhovor požiadal ešte v čase, keď Ľubka žila. Vlastne hneď po tom, ako som ho absolvovala s ňou. Napokon to vypáľilo inak. Stretli sme sa necelé štyri týždne po Ľubkinej smrti. „Musím povedať, že mám taký čudný pocit – či som vôbec hodný o niečom rozprávať. Či to nie je o tom, že som si to vynútil. Vtedy, keď Ľubke napadlo spraviť rozhovor, mal som túžbu rozprávať o zázraku, ktorý sa udial, z môjho pohľadu. Teraz je úplne iná situácia,“ povedal mi na úvod, keď som zapla diktafón.

Ale túžba zjavne zostáva.

Áno, samozrejme, len je to zvláštne. Kúpil som si knižku *O zármutku* od C. S. Lewisa (napísal ju po smrti svojej ženy, pozn. I. G.), a keď som to dočítal, spýtal som sa v duchu: „Mal som Ľubku vôbec rád?“

Prečo? Lebo si neprežíval podobne intenzívne emócie?

Hej, alebo možno oneskorene. Nevieť prečo, ale emočne sa ma viac dotkol doslov syna Lewisevej manželky. On bol toho účastný akoby pomimo, mal vtedy štrnásť rokov. No určite si to chceme prečítať ešte raz, s odstupom.

Vráťim sa ešte k tej základnej otázke: prečo o tom túžiš rozprávať?

V období, keď Ľubka chcela robiť ten rozhovor, sme prežívali zázrak. Prežívali sme chvíľu, keď choroba na základe exaktných pozorovaní odišla, onkologický problém podľa MR-ka zmizol. Malo byť všetko v poriadku – ale nakoniec nebolo.

Keď Ľubka hovorila o zázraku, mala som pocit, že zaň nepovažuje iba samotné vyličenie, ale zmenu uhla pohľadu, ktorá sa jej udiala akoby sama od seba. Ty si to mal ako?

Keď mi Ľubka povedala, že jej našli niečo v prsníku, neviem, či som zanedával, ale povedal som si v duchu – „hm, ja zostanem sám“. Bolo však vo mne odhodlanie, že ideme bojovať. Potom prišlo obdobie – neskôr sme si to s Ľubkou vysvetlili – keď som mal pocit, že som od všetkého odstránený, akoby som bol len prisediaci. Nebol som napríklad

v nemocnici počas operácie. Potom nastal veľký obrat, keď začala mať bolesti hlavy, a vtedy som sa už vedome nenechal odstrániť.

To už hovoríš o momente, keď ste sa dozvedeli o metastázach?

O nich sme vtedy ešte nevedeli. Ten prvý mesiac, v júli, sme riešili najmä pohotovosti. Bolo to obdobie, keď Ľubka chodila raz do mesiaca na preventívnu hormonálnu injekciu a vtedy v čakárni dostala záchvat. Lekárka jej urobila deň alebo dva dni nato MR-ko a zistilo sa, že je tam nález. A to chceme povedať: aj som sa snažil modliť za Ľubkino uzdravenie, aby sa stal zázrak. Ale nešlo mi to. Počas tých rozhovorov s Bohom som mal raz pocit, že sa ma pýta, čo by som chcel. A ja som reagoval: „Chcem, aby žila.“ To hovorím o minulom lete, o tých prvých týždňoch, keď bola v nemocnici a vyzeralo to s ňou veľmi zle. A ona naozaj ďalej žila. Vtedy, to ani Ľubka nevedela, za ňu držali pôsty a modlili sa zástupy ľudí. Vždy, keď som uvažoval nad tým, aké je moje miesto v tomto celom, došiel som k tomu, že som – nazval som to tak škaredo – odnášač kýblov. Že som taký posluhovač, ktorý jej pomáha v každodennom živote. Že tam je moje miesto.

Bol si s tým stotožnený?

Bol. Mal som pocit, že vlastne ani nič iné neviem. Mali sme s Ľubkou také obdobie – a vďačím Bohu za to, že bolo – keď sme sa spolu modlievali, rozprávali sa a veľa vecí si vysvetlili, odpustili, priznali hriechy jeden voči druhému. Bolo to obdobie očis-

ťovania nášho vzťahu. Začiatkom školského roku sa vrátila z nemocnice, začala zase chodiť, akurát zrak sa jej stále nezlepšoval, a vtedy som sa cítil ako jej sprievodca. Bolo pre mňa prirodzené jej posluhovať: byť tým, kto je pri nej, kto pomáha. Cestou sem som uvažoval, že perspektíva rozhovoru, ktorý som chcel mať s tebou o tom, čo sme s Ľubkou prežili, sa teraz zmenila. Som teraz v stave, že sa s tým musím vyrovnávať.

Keď si mi ten rozhovor spomínal druhýkrát, už po Ľubkinej smrti, spomínal si, že máš potrebu uzavrieť nejaké veci.

Presne. S kamarátkou, ktorej tiež zomrel muž, som sa bavil o tom, že sa netreba báť pripustiť si pocity a emócie. Že si treba uvedomiť – nie, že sú to „len“ pocity, lebo pocity sú dôležité, ale vedieť si ich obzrieť, opísať ich. Asi ma naozaj niečo oneskorene dobíha. Bol som pri Ľubke stále: videl som, že naozaj odchádza. Aj keď som do poslednej chvíle veril, že sa niečo môže stať, každý deň k nám chodila lekárka, konzultovali sme Ľubkin stav a ona tomu nedávala veľa nádejí. Keď sa Ľubke ku koncu zvyšovala teplota, vravela mi, že na 99 percent je to zlyhávanie mozgového nervového centra, hoci stále tam bola možnosť, že ide o zápal alebo infekciu. Hovorila mi, že by jej bolo možné nasadiť antibiotiká a hospitalizovať ju na tri dni v nemocnici, ale že by to nemalo zmysel, lebo bolo by to len o predĺžení agónie.

A na tebe bola ťažoba toho rozhodovania, či ju do ne-

mocnice poslať alebo neposlať.

Áno. A vtedy som povedal, že to necháme tak. Aj ten týždeň, čo bola predtým v nemocnici, som v podstate ja rozhodol o tom, že tam pôjde. Lebo neustále vracala, neudržala v sebe ani lieky. Záchvaty sa vracali, predlžovali sa z pol minútky niekedy aj na polhodinu. Myslel som si, že jej to pomôže preklenúť nejaký čas, že keď tie lieky pôjdu rovno do žily, žalúdok sa upokojí... V nemocnici jej už dávali aj morfín, ale akonáhle sa dozvedela, že ide domov, okamžite ožila, a prvé dni po návrate boli úžasné. Potom sa stalo to, že asi po troch dňoch odo mňa stále chcela, aby sme spolu robili nejaký grant, ale ja som vedel, že už termínovo sme ho prešvihli. Ona však na tom neustále nástojila, tak sme to išli riešiť, neskôr sme aj kamarátku zavolali. No mal som vtedy pocit, že už len to, že rozmýšľa, jej nerobí dobre. A po troch, štyroch dňoch sa ma večer spýtala: „A čo sa bude diať teraz?“ V zmysle lekárov a tak... Lebo nevedela, že lekári ju prepustili s tým, že je koniec, lebo nevedia, čo ďalej.

Takto ti to povedali?

Áno, s tým, že už jej nemôžu urobiť ani MR-ko, kvôli záchvatom. Tak som jej ten večer povedal, že neviem – aj keď som vedel – a že na druhý deň má prísť lekárka a môže sa s ňou sama porozprávať. Takže som to akoby odložil. Na druhý deň sa ma na to opäť pýtala a vtedy som jej už povedal priamo, že lekári nevedia, čo ďalej, že v podstate skončili so snahou niečo robiť, lebo liečba by jej mohla ešte viac uškodiť. A mám pocit, že v ten moment, alebo v ten deň, si Ľubka povedala, že dosť, koniec.

Že to vzdala?

Áno.

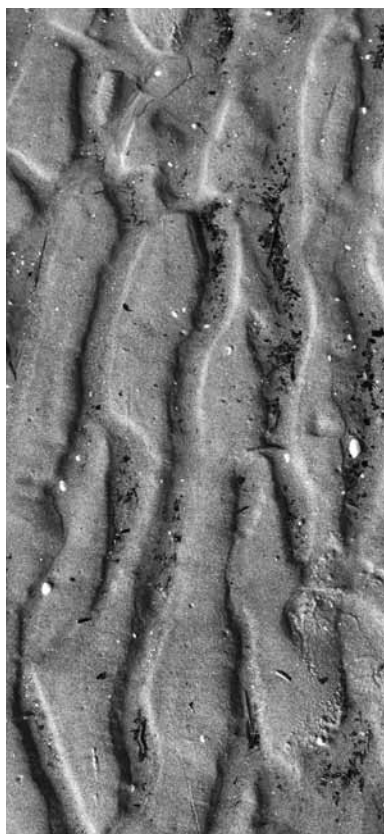
V negatívnom slova zmysle?

Nie v negatívnom. Že si proste povedala: „Tak dobre.“ Mám pocit, akoby to pri nej bol počiatok

konca. Nemám ako zmerať, či to tak naozaj bolo, ale tie posledné dni už boli naozaj o tom, že nechcela ani jesť, ani piť. Neviem, do akej miery to bolo tým, že ten mozog už odchádzal, a do akej miery išlo o rozhodnutie Ľubky už viac nebojovať.

Mala som však z tvojich slov pocit, že si neriešil dilemu, či jej to povedať. Iba si hľadal odvahu.

Myslel som na to, že prečo by jej to mal povedať niekto iný než ja. Ale odvtedy Ľubka naozaj takmer prestala rozprávať, mala

problém mi aj odpovedať, keď som ju oslovil. Ako keby som jej nedopovedal – ale pritom som si to myslel – že lekári síce skončili, ale my sme tu a Boh je tu. Ako to bude, to ešte nevieme, no nemusíme sa uzatvárať... Mal som posledné dni pocit, že sa na mňa Ľubka hnevá. A tak to bolo až do poslednej chvíle. Hoci neviem – či tie posledné dni tam Ľubka ešte bola, v zmysle toho prepojenia s fyzickým, reálnym svetom.

Posledný deň jej života som mal ísť do práce, ale chystal som sa nejst a čakal som na úžasnú Danku Kovaľovú, ktorá k nám každý utorok, keď som bol v práci, chodievala. A keď prišla, hovoril som jej, že nikam nejdem. Ona na to: „Janko, to je na tebe, ja viem, že ja mám od Boha, že tu mám byť.“ Modlil som sa, zdalo sa mi, akoby mi Boh hovoril – naozaj je to na tebe. Rozhodol som sa, že idem do školy, a počas šiestej hodiny mi volali, že Ľubka odišla. Bolo 12:40. Spätne som mal pocit, že asi by som nezvládol byť pri tom. Takže tak.

Odborníci na paliatívnu starostlivosť hovoria, že ľuďom sa ľahšie odchádza, keď tí najbližší pri nich nie sú.

Je to možné. Keď som bol pred niekoľkými rokmi takto pri mojej maminke, zomrela asi tri hodiny na to, ako som odišiel z nemocnice. K Ľubke prišla hodinu predtým, než umrela, aj Mirka Lacová a obe mi opisovali, ako odišla. Že na nej bolo vidieť napätie, no posledných pár minút pred koncom sa upokojila.

Keď som sa bavila s Ľubkou a teraz aj s tebou, prekvapuje ma, že ste takmer neprežívali hnev.

Ja som neprežíval hnev, skôr len také očakávanie, že sa niečo stane buď v zmysle zázračného obratu, alebo smrti... Až spätne si však uvedomujem, že smrť je absurdná vec, kamarátka Natálka o tom hovorí – stala sa niekde chyba. My dospeli to berieme ako prirodzenú súčasť života, ale keď je človek bezprostredne s tým, kto umiera... Aj teraz, keď si spomeniem na to, ako som sa vrátil z práce, Ľubka už ležala na posteli pod plachtou, a keď som si ju odhalil, že sa s ňou idem rozlúčiť... nepredstaviteľné. (Slzy.) A tak je to doteraz.

Bolesť a absurdita.

Niečo nepredstaviteľné. Aj keď mám pocit, že pomaly sa aj ten hnev začína vkrádať. Alebo skôr

bezmocnosť, že do prčíc, ja s tým nič nemôžem urobiť. Je to niečo mimo mňa a môjho rozhodovania, mojich kompetencií. Ale keď som si čítal knihu od Lewisa, vnímal som hnev voči Bohu, určite. No bola to najmä pochybnosť, aby Ľubka bola tam, kde má byť. Ale to je len taká moja dotieravá myšlienka.

Čo to znamená, aby bola tam, kde má byť?

No aby bola s Bohom.

Pochybnosť v zmysle, či Boh existuje, alebo či Ľubka pôjde do neba?

Také niečo. Ale to je niečo, čo človeku napadá. Ani nie preto, že by neveril, ide skôr o toto: ak ja verím, že Boh má s každým osobný vzťah a každý jeden sme pre neho jedinečný, tak aj s Ľubkou má jedinečný vzťah. A čo všetko si Ľubka nedoriešila – a to sa asi ani nedá v živote doriešiť – v zmysle strachu, obáv, nevery, tak to je medzi ním a ňou. Ja sa nechcem baláčať nejakými zážitými predstavami o tom, ako to je. Určite to nejako je a, chvalabohu, my si to nevieme ani predstaviť. A práve toto ma tie prvé dni... bavilo? Hej, bavilo, že, vau, to je niečo, čo nevieme ani len domyslieť. Prichytil som sa pri tom, že jej závidím. Nemám samovražedné sklony, iba si uvedomujem, že ona je už tam, kde túžim byť aj ja, v tej neskutočnej dokonalosti toho, po čom všetci túžime, že je naozaj milovaná. Ale potom zas prichádzajú iné myšlienky: že keď sme sa zobrali, stali sme sa jedným telom a ja som teraz polovičný človek. A poviem ti, že až fyzicky som to cítil, že som roztrhnutý, že mi chýba kus tela. Po rozhovoroch s ľuďmi si uvedomujem, že mi hrozne chýbajú uši. Uši, ktoré by ma počuli. Verím, že Boh má uši, ale veľmi mi chýbajú aj uši z mäsa a kostí. Proste, ľudská bytosť, ktorá... by sa so mnou hádala. Posledné dni boli o tom: „Ľubi, hovor, hádaj sa so mnou.“ A ona nič... no dobre. (Úsmev.)

Takže tak. To je taký môj momentálny stav.

Takže ty si ani neprežil krízu viery?

Skôr naopak, no možno to ešte príde. Nám sa s Ľubkou v roku 2007 stala taká vec, že nám zomrelo dieťaťko. Nenarodilo sa, ešte kúsok chýbal a všetko by bolo dobré – zomrelo tri týždne pred termínom. A poviem ti, že aj vtedy sa moja viera prehĺbila. Rozhodli sme sa, že dáme malého na kremáciu – chlapčisko to bolo – a niekto nás vyzval, že môžeme do truhly niečo napísať. Neviem, čo napísala Ľubka, ale ja som napísal – ďakujem. Aj teraz som chcel niečo napísať, ale nenapísal som, lebo už viem, že ďakujem. Za Ľubku a za všetko. To vtedajšie ďakujem bolo také absurdné, lebo ja som chcel mať s Ľubkou deti hneď, ako sme sa zobrali, ale ona nechcela, tak som jedenásť rokov čakal. Prišielo to všelijaké krízy a otázky, či to má vôbec zmysel. Nakoniec som sa dočkal syna, a hneď mi aj odišiel. Ja viem, že u niekoho by to vyvolalo krízu. Niekedy si vravím, že som taký masochistický človek, že až smrť ma viac prebudí, alebo privedie k viere. Neviem.

Doteraz sa v našom rozhovore neobjavili emócie strachu či bolesti.

Odkedy sme sa s Ľubkou poznali, vedel som, že má – až taký veľký – strach zo smrti. Ja som mal sklon to zľahčiť, že je to brnkačka. (Smiech.) Nie je to brnkačka. Je to veľká drina. Ja som sa skoro každé ráno budil s tým, či ešte dýcha. Tak o tretej, štvrtej ráno, a potom som už nevedel zaspáť. Vedel som, že sa blíži koniec... Niekto mi povedal čosi v takom zmysle, že som si aj vydýchol, že to skončilo. Určite áno. Je to o nonstop vypätí, napätí, snahe poskytnúť jej čo najlepšie prostredie, aby chlapci nekričali... Keď ešte vládala chodiť, tak tam bol strach, aby nespádla. Boli momenty, že prišla návšteva, a ja

som bol v dielni, že hurá, mám hodinku na sústredenú robotu, a potom som mal pocit, dokeľu, keď na ňu chvíľu nemyslím, dostane záchvat. A naozaj to tak bývalo. Ale nemal som vyslovene strach. Niekedy si hovorím, či nie som bezcitný, že sa z toho neviem zruťiť.

Človek je schopný spochybňovať naozaj všetko.

Lebo ľudia sa ma pýtali: „Jano, ako to zvládaš?“ Hovoril som im: „Keď to nezvládnem, budeš to počuť.“

Nebudíš sa s pocitom neskutočnosti, že tu už Ľubka nie je?

Budím sa s tým, čo mám teraz robiť. Snažím sa riešiť veci krok za krokom... Napríklad dať preč veci po Ľubke. Keď som o tom hovoril s ľuďmi, mal som z ich hlasu pocit, že sa ich to dotýka, že nie je dobre to takto spraviť. Ale ja nechcem, aby sa z Ľubkiných vecí stal pre mňa fetiš. Skôr mám pocit, že by som bol rád, keby to jej oblečenie niekto nosil. Navyše, my výtvarníci máme strašne veľa vecí, stále niečo po Ľubke nachádzam. Veľa zápiskov, napríklad. Ešte stále mám prístup na jej e-mailovú adresu a ani neviem prečo, ale pozrel som sa do konceptov, a s prekvapením som zistil, že tam má 143 mailov, ktoré nikam neposlala. Otvoril som si ten posledný a skoro celý je o tom, za čo je vďačná. Viem, že by som to šmahom ruky mohol vymazať, že ide o jej súkromie. Ale proste to nechcem robiť. Tieto zápisky mnou hýbu viac než jej oblečenie.

Prišiel si sem s tým, že chceš rozprávať o zázraku. Čo pre teba v tejto chvíli ešte predstavuje zázrak?

Poviem ti tak, ja som žil v tom, že sa blíži koniec. Aj keď sa to zlepšilo, nejako som to očakával. Vedomie toho, že život raz skončí, tu je, ale človek to nejako prirodzene odsúva. Keby sa ma

vtedy na to niekto spýtal, asi by som si nebol istý, že áno, toto je ten zázrak.

Ani v momente, keď podľa MR-ka metastázy zmizli.

Hej. To je asi ten stav bežného života, každodenných vecí. Lebo fyzicky sa Lubkin stav zásadne nezlepšil, stále potrebovala, aby som jej bol nápomocný. Boli chvíle, keď som každé ráno čakal, že sa zobudí, otvorí oči a všetko bude v poriadku. Že bude vidieť. Lebo to jej veľmi chýbalo. Aby to nebolo ledva, ledva o prečítaní hodín na mobile. V tej dobe mnohí okolo hovorili o zázraku, o vypočutých modlitbách, o sile pôstu... No a ja som sa zamýšľal – a doteraz sa zamýšľam – najmä nad tým, prečo sa nedejú zázraky, keď v čase Krista to bolo na dennom poriadku. Jediné, k čomu som zatiaľ dospel, je to, že zázrak sa nedeje pre samotný zázrak, ale pre ľudí, ktorí ho vidia. Lazar vstal z mŕtvych, no ako keby...

... z toho neprofitoval samotný Lazar.

Áno, lebo nikde nie je napísané, ako to Lazar prežíval. Ja mám pocit, že keby sa zázrak udial a človek by neuveril, tak je to nanič. Ako keby nás to malo pohnúť k tomu – pozrite sa, je tu niečo mimo tohto sveta. Celkovo teraz uvažujem nad vecami... Keď Lubka zomrela, niekto mi povedal – „Jano, teraz každé ráno vstaň,

a žehnaj svojim deťom.“ A ja si uvedomujem, že nerozumiem slovu žehnať. A tak je to aj so slovom zázrak. Jedným z mála slov, ktorému rozumiem, je napríklad slovo ďakujem. Neviem, či to je spojené s mojou dyslexiou, no mám problém, že občas nechápem obsah slov, ktoré ľudia používajú.

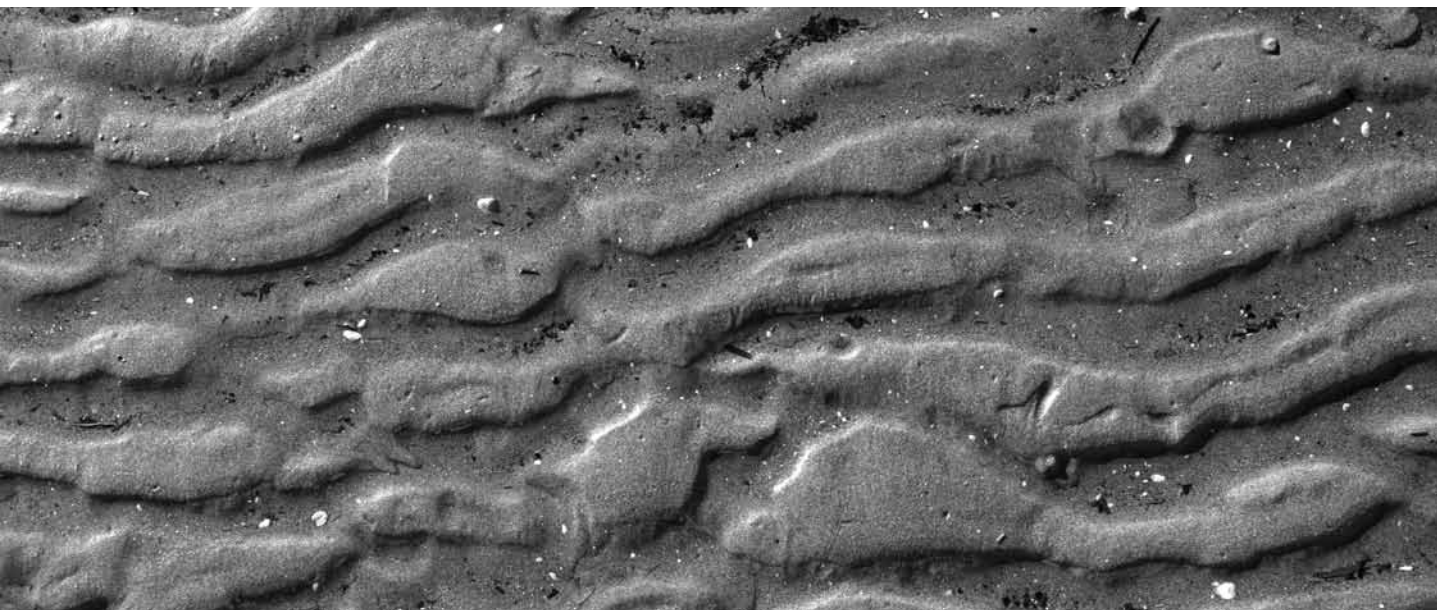
Čo neznamená, že mu rozumujú oni.

Veď práve. Ale ja mám z toho niekedy hrôzu, že to ľudia tak bežne používajú. Napríklad som kedysi nechápal spojenie slov „chválim Ťa, Bože“. Prišlo mi to absurdné, že ja, človek, chválim dokonalého Boha. No teraz to spojenie používam. Ja o tom hovorím, že postupne prichádzam na chuť toho slova. Možno aj toto je môj problém, že neviem, čo slovo zázrak znamená, aký je jeho obsah. No možno to už pomaly začínam rozoznávať. A zdá sa mi, že zázrak je to, že sa náš vzťah s Lubkou dal do poriadku. Vo chvíli, keď sa jej polepšilo, sme sa obidvaja zhodli na tom, že to, čo chceme, je žiť normálne. Najobyčajnejšie, ako sa len dá. Ale nežijeme normálny život, žijeme neskutočne – toto slovo mi napadlo – neskutočne požehnaný život. Čo je asi absurdné, lebo ona je mŕtva a ja žijem.

To je fakt sila, že ti v tejto situácii napadlo práve slovo požehnaný.

Ľudia mi zvyknú hovoriť: „Jano, ty si taký silný.“ Ja hovorím: „Prdlajs, Lubka je silná.“ Ja viem, že nemala inú možnosť, ale ten heroický výkon podala ona. Ona je tou hrdinkou, ja som jej len pomáhal. Ona vystúpila na vrchol. Zrazu Lubkin život spadá do škatuľky tajomna. A ja sa chcem vyvarovať akýchkoľvek domnie-
nok. A čo vlastne teraz chcem od seba? A možno aj od tohto rozhovoru? My dospeli sme schopnejší spracovávať veci retrospektívne, a ja teraz prehodnocujem, ako sme sa ku koncu snažili žiť. A teraz si uvedomujem, ako mi lekárka vysvetľovala, že tento typ nálezu možno potlačiť, ale štatistiky ukazujú, že iba dočasne. Ten čas sme určite mohli využiť oveľa lepšie, ale využili sme ho tak, ako sme ho využili. Odpustili sme si, vyznali si previnenia jeden voči druhému a, hurá, pochopili sme, prečo sme to robili. Ako keby toto je ten zázrak, za ktorý ďakujem Bohu, že sme toho boli schopní a mali sme na to čas. No ešte čosi: naozaj nechcem, aby tento rozhovor vyznel tak, že som prežil niečo ťažké a teraz už viem, ako sa veci majú. Neviem vôbec nič. (Úsmev.) ■

*Obidva rozhovory viedla
Iveta Grznárová,
(Listy z Kaplnky, 1/ 2019)
Ilustračné foto:
Bohuslav Piatko*

Opäť sa vraciame k téme, o ktorej sa v ostatných rokoch diskutuje aj v Cirkvi bratskej na Slovensku. Ide o postavenie žien v cirkvi – v jej vedení, vo vedení zborov či vo funkcii kazateliek. Na stránkach Dialógu sme o tejto téme diskutovali už v roku 2014 pod názvom *Ženy kazateľky* (Dialóg 3/2014), začiatkom roka sme priniesli úvahy na túto tému Daniela Pastirčáka a Rastislava Betinu (Dialóg 1/2019) a v júnovom čísle krátky rozhovor s Dietrichom Schindlerom zo Slobodných evanjelických zborov v Nemecku (FEG), kde na túto tému tiež viedli rozsiahle diskusie približne 10 rokov a v roku 2010 prijali záverečné rozhodnutie. V tomto čísle prinášame prvý zhrňujúci materiál, ktorý podnietil diskusiu v FEG, ku ktorej sa Cirkev bratská hlási ako k svojej sesterskej cirkvi.

Z podkladov FEG preložila MILENA UHLÍKOVÁ,
redakčne upravil BOHUSLAV PIATKO, Ilustračné foto B. PIATKO: Z konferencie CB – Ženy v cirkvi

Ďalšie materiály z dokumentov FEG prinesieme v nasledujúcom čísle.

ŽENY VO VEDENÍ ZBORU

O otázke zodpovednej spolupráce žien vo vedení a zvestovaní sa diskutuje vo viacerých Slobodných evanjelických zboroch (v Nemecku pozn. prekl.). Existuje pritom často veľa rozdielnych názorov a neistota, ako sa zbory majú rozhodnúť. V niektorých zboroch to nie je žiaden problém, že ženy kážu, ale viac to, že sú ako spolupracovníčky vo vedení. V niektorých je to zasa opačne – ženy síce môžu byť vo vedení zboru, ale nesmú zvestovať z kazateľne. A konečne, existujú spoločenstvá, v ktorých je oboje bežná vec, respektíve iné, v ktorých ani jedno nie je v súčasnosti možné.

Aktuálnou otázkou je tiež zmenené postavenie žien v dnešnej spoločnosti. Otázkam, ktoré z tejto skutočnosti vyplývajú, sa nemôžeme a nechceme vyhýbať bez toho, že by sme sa jednoducho prispôbili spoločnosti. Oveľa viac je pre nás rozhodujúce, čo hovorí k týmto otázkam Biblia. Ona je podľa preambuly našej ústavy základom viery, učenia a života v Slobodných evanjelických zboroch. Pritom nemáme vykladať jednotlivé biblické verše, ale chápať ich v kontexte. Rovnako treba zohľadňovať historické pozadie a celkové svedectvo Nového Zákona.

Predkladané stanovisko vedenia Zväzu slobodných evanjelických zborov chce na tomto základe poskytnúť orientáciu v otázke žien vo vedení cirkvi bez toho, aby odobralo miestnym zborom zodpovednosť za ich rozhodnutie.

1. BIBLICKÝ ZÁKLAD

1. 1. Ako sa správal Ježiš k ženám?

Ženy boli v ranom židovstve v časoch Ježiša spravidla podriadené mužovi resp. boli považované za menejcenné. Často sa práve žene kládlo za vinu, že cez ňu prišlo zlo na svet, lebo Eva sa nechala zvestiť (Gen 3). Muž sa nerozprával s cudzími ženami, ani sa pokiaľ možno na ne nepozeral. Vládli pochybnosti o tom, či by ženy mohli správne porozumieť Písmu, preto bolo nezmyslom, aby sa vyučovali v Zákone. Jestvovali ojedinelé pozitívne vyjadrenia, v ktorých sa odrážalo ocenenie ženy.

Pre Ježiša mali ženy rovnakú ľudskú a duchovnú hodnotu ako muži.

Ježiš svojim správaním voči ženám prekonal v mnohom ohľade platné židovské zvyky. Priznal ženám spasiteľnú vieru a nedovolil, aby mu vtedajšie spoločenské normy zabránili stretnúť sa s nimi v láske. Pre neho mali ženy rovnakú ľudskú a duchovnú dôstojnosť ako muži. V súvislosti s prichádzajúcim Božím kráľovstvom nie je v pohľade na Boží vzťah a spásu žiaden rozdiel medzi mužmi a ženami.

Ježiš povolal ženy ako učeníčky k nasledovaniu (Luk 8, 13). Boli prvými svedkami jeho vzkriesenia. Medzi dvanástimi apoštolmi však nebola žiadna žena. Dôvod môže byť nasledovný: pretože dvanásť apoštolov malo reprezentovať nový Boží ľud, prichádzali v judaizme do úvahy iba muži. Z Lk 10, 1. 17 nevyplýva, či medzi 70 alebo 72 učeníkmi boli aj ženy.

1. 2. Spolupracovníčky spomenuté v Liste Rimanom v 16. kapitole

Štvrtina vymenovaných spolupracovníkov v pavlovských listoch boli ženy. Len v 16. kapitole listu Rimanom sa spomína osem žien, na tri z nich sa pozrieme bližšie.

Ako prvá je spomenutá Féba, diakonka zboru v Kenchrách (Rim 16, 1). Ak sa pýtame na úlohy diakona, Nový Zákon nám o nich prezradí len veľmi málo. V Skutkoch apoštolov v 6. kapitole sa nehovorí o diakonoch, ale o „tých, čo obsluhujú stoly“, a to o mužoch, ktorí sa mali postarať o spravodlivé rozdelenie príspevkov pre chudobných. V liste Ti-

motejovi (3, 8–13) sú vymenované požiadavky na diakona. V pozdrave Filipanom (1, 1) tvorili predstavení/biskupi (episkopoi) a diakoni spoločne vedenie zboru. Féba ako diakonka patrila k vedeniu zboru v Kenchrách a zastávala v ňom zodpovednú úlohu.

Druhou ženou je Priscila, ktorá je spolu so svojím manželom Akvilom označená ako spolupracovníčka Pavla (Rim 16, 3–5). V Skutkoch sv. apoštolov (18, 26) sa píše, že obaja manželia presnejšie vysvetlili Apollovi Božiu cestu. Tu je reč o spoločnom vyučovaní manželov. Zodpovedná spolupráca zahŕňa u nich aj misijné zvestovanie. V ich domácnosti v Efeze sa stretávala domáca cirkev (Rim 16, 5, 1. Kor 16, 19), ktorú pravdepodobne viedli obidvaja. Na väčšine miestach je spomenutá Priscila pred svojím manželom. Keďže toto bolo v novozákonných časoch celkom neobvyklé, možno predpokladať isté prednostné postavenie v službe.

Tretia žena je Júnia. Meno, ktoré je v Liste Rimanom (16, 7) v akuzatívne, by mohlo byť tak mužské meno Június (ako je to vo viacerých prekladoch), aj ženské meno Júnia. Tri dôvody jasne svedčia o tom, že je tu reč o žene: a) Mužské meno Június sa v tých časoch nevyskytuje, kým ženské meno Júnia bolo veľmi časté. b) Obe mená sa v gréckom akuzatívne odlišujú len prostredníctvom prízvuku. Najstaršie rukopisy nemajú žiadne prízvuky (akcenty), no všetky novšie rukopisy, ktoré majú prízvuky, hovoria o ženskom mene Júnia. c) Cirkevný otec Ján Chryzostom Zlatoušty (okolo 350–407) povedal: „Aká veľká musela byť múdrosť tejto ženy, že bola hodná niešť označenie apoštolky!“ Verš 7 znie potom: „*Pozdravte Adronika a Júniu, mojich krajanov a spoluväzňov, ktorí majú popredné miesto medzi apoštolmi, a ktorí boli v Kristu skôr ako ja.*“ Pravdepodobne ide aj tu o manželský pár ako Akvila a Priscila. Obaja boli označení Pavlom ako významní apoštolí. Ako apoštolí sa venovali zvestovaniu slova.

V Liste Filipanom (4, 2 a nasl.) nabáda Pavol Evidiu a Syntychu k jednote. Hovorí o nich, že spolu s ním zápasili o evanjelium. Táto formulácia ukazuje, že sa podieľali aktívne na zvestovaní evanjelia.

1. 3. Ženy na bohoslužbách v Korinte

V 1. liste Korintanom (11, 2–16) Pavol berie ako samozrejmosť, že ženy sa na bohoslužbách verejne modlia a prorokujú (verš 5). Prorokovanie neznamená iba predpovedanie vecí budúcich, ale aj odkrývajúce, pastoračné zvestovanie a tiež poukazovanie na situáciu v zbere a svete cez výklad Božieho Slova (porovnaj 1Kor 14, 24 a nasl.). Toto sa dialo predovšetkým v rámci bohoslužobných zhromaždení zboru (1Kor 14).

Prorokovanie je podľa Listu Rimanom (12) a 1. listu Korintanom (12) duchovným darom, ktorý udeľuje Boh skrze svojho Ducha. Podľa Skutkov sv. apoštolov (2, 16 a nasl.) sa v tom, že muži a ženy

prorokujú, napĺňa proroctvo Joela. Je to znamenie časov spásy, ktorú priniesol Ježiš Kristus. Týmto sa rola ženy v Božom ľude zásadne zmenila. Preto môže Pavol povedať: *Nie je ani Žid, ani Grék, nie je ani otrok, ani slobodný, nie je muž a žena, lebo všetci ste jedno v Kristu Ježišovi.* (Gal 3, 28) Pritom nejde iba o vzťah s Bohom, ale rovnako aj o vzájomné vzťahy medzi veriacimi a o službu v zbere. Rozhodujúce pre to, či niekto môže v spoločensťve prorokovať, nie je jeho pôvod, sociálne postavenie alebo pohlavie, ale to, či mu Boh dal príslušný duchovný dar. Prorocké zvestovanie sa dialo v korintskom zbere prostredníctvom mužov aj žien; aj štyri dcéry evanjelistu Filipa prorokovali (Sk 21, 9).

Napriek tomu však Pavol v (1Kor 14, 34) prikazuje ženám, aby v zborovom zhromaždení mlčali. Ak nechceme pripustiť, že si Pavol sám odporuje, musíme sa opýtať: Ako súvisí toto ustanovenie so slovom z 1. Listu Korintanom (11, 5)? Možno to vysvetliť tak, že Pavol tu zakazuje neusporiadané a vyrušujúce „skákanie“ do reči na bohoslužbách. Zrejme takto rušili v Korinte bohoslužobný poriadok. Pri tomto ustanovení hrali úlohu ohľady na židovských členov alebo návštevníkov zboru.

Týka sa to situácie v Korinte. Preto sa z tohto textu nedá vyvodzovať základné rozhodnutie, ktoré ženám znemožní na všetky časy verejné prejavy a zvestovanie v cirkvi.

1. 4. Ako chápať 1. List Timotejovi 2, 8–15

Keďže porozumenie tohto Listu (2, 12) hrá podstatnú úlohu pri otázke, či môžu ženy spolupracovať vo vedení a zvestovaní, je potrebné sústrediť sa dôkladnejšie na uvedené miesto.

Sme presvedčení, že Biblia, Slovo Božie, je záväzným základom pre vieru, učenie a život. Preto ho musíme vykladať a vzťahovať na nás a na náš život. Pýtame sa teda ponajprv na zámer, resp. úmysel, výpovede autora. Napísal svoje slová nie do mojej, ale do inej, mne neznámej situácie. Ako také je súčasne Božím večným Slovom, ktoré hovorí aj do mojej situácie. Aby sme rozpoznali význam Slova *pre nás dnes*, musíme vychádzať z úmyslu autora (čo Slovo znamená *v pôvodnej situácii*). Takto platí napríklad výzva k pohostinnosti v 1. Liste Timotejovi (5, 10) aj pre nás, predsa však ju dnes nenapĺňame tak, že našim hosťom umývame nohy. To síce bolo dôležité vo vtedajšej situácii, dnes však máme iné spôsoby, ako prejavovať svoju pohostinnosť. Je preto dôležité brať do úvahy situáciu, do ktorej bolo konkrétne Slovo napísané.

V 1. Liste Timotejovi v 3. verši hovorí Pavol, že nechal Timoteja v Efeze, aby napomínal niektorých falošných učiteľov. Vyšli z cirkvi a našli dosť veľký počet nasledovníkov. Mali predovšetkým veľký vplyv na ženy (1Tim 2, 8–15, 11–15; 2Tim 3, 6 a nasl.). Niektoré mladé vdovy otvorili svoje domy týmto učiteľom a aj ony samy učenie širili. Je preto

namieste, že Pavol v tejto situácii zakazuje ženám učiť.

Niektorí chápu slová z 1. Listu Timotejovi (2, 12) ako nadčasové a všeobecne platné usmernenie, ktoré ženám dôrazne zakazuje učiť v zboroch, resp. zvestovať a viesť. Ak však porozumieme, že Prvý list Timotejovi – ako aj ďalšie pavlovské listy – napísal apoštol do konkrétnej historickej situácie, priblíži-me sa k inému pochopeniu.

Pavol hovorí v tomto texte o primeranom správaní sa pri modlitbe. Usmernenia pre ženy sa delia na 4 časti. Vo verši 9 ide o oblečenie a ozdoby, vo verši 11 o postoj tichosti a podriadenosti. To je podporené poukázaním na Genesis 2. a 3. kapitolu. Verš 15 prináša zhrnutie, že žena bude zachránená, keď prijme svoju rolu matky a bude žiť svoj život vo viere, láske a posvätení.

Diskusia prebieha najmä o verši 11 a 12: *Žena nech prijíma poučenie v tichosti so všetkou podriadenosťou. Žene však nedovoľujem učiť, ani vládnuť nad mužom, ale nech si počína v tichosti.* Na tomto mieste použitý výraz „vládnuť“ (authenteo) sa vyskytuje v Novom zákone len na tomto mieste. Toto slovo sa používa v mimobiblickej gréčtine v dosť rozdielnych významoch, a tieto môžu byť pozitívne, negatívne alebo neutrálne. Keďže v 1. Liste Timotejovi ide o to, že sa šíri falošné učenie aj prostredníctvom žien, pôjde zrejme o negatívny význam. Nejde teda iba o vedenie, ale o to konať svojvoľne a ovládať druhých. Pavol sa svojím slovom obracia proti ženám, ktoré učia a pritom šíria falošné učenie a snažia sa získať svojím verejným vystupovaním a kázaním v zbore vládnucu pozíciu. Prvý List Timotejovi v 2. kapitole súvisí vo viacerých bodoch s 5. kapitolou tohto Listu 5, 11–15. Pavol nabáda mladé vdovy, aby sa nedali viesť svojimi hriešnymi túžbami, ale aby konali dobro a vychovávali svoje deti. Namiesto toho pobežujú z domu do domu, rozprávajú nezmysly a hovoria o veciach, o ktorých by radšej mali mlčať. Pavol im radí, aby sa opäť vydali a mali deti, aby nedávali protivníkom žiadnu zámienku rúhať sa evanjeliu. Falošní učelia zakazovali sobáš a považovali manželstvo a rodinu za nevýznamné alebo neduchovné. (1Tim 4, 3) Naproti tomu Pavol zdôrazňuje v oboch kapitolách hodnotu manželstva a rodiny.

Problém a jeho riešenie je v 1. Liste Timotejovi (2, 9–15) podobné: namiesto žiadostivosti sa majú ženy skromne obliekať a konať dobré skutky. Namiesto pobežovania z domu do domu a rozprávania nezmyslov a šírenia falošného učenia, majú zakázané vyučovať.

Na odôvodnenie zákazu učenia a napomenutie o podriadenosti uvádza Pavol dva argumenty. Adam bol stvorený ako prvý pred Evou, čo podľa židovského chápania predstavovalo prednosť. Tento argument je zameraný proti tomu, aby ženy panovali nad mužmi. Druhý argument z 1. Mojžišovej 3. kapitoly vysvetľuje Pavol podrobnejšie. Tu

ide naozaj o jeho naliehanie, keďže vedie priamo k dôsledkom vo verši 15. Nie Adama zvedol had, ale žena sa ním nechala zvestiť. A v 1. Liste Timotejovi (5, 15) ukazuje, že podobne zvedol diabol ženy v efezskom zbore. Je tu však pre ne záchrana, ak budú žiť vo viere, láske a posvätení. Pavlovi ide predovšetkým o to, aby zachránil tieto ženy a zbor z područia falošných učiteľov.

Popri tom v Prvom liste Timotejovi poukazuje na dôvody, ktoré boli pre Pavla dôležité. Pretože Boh chce, aby všetci ľudia boli spasení (1Tim 2, 1-7), má zbor využívať svoje misijné možnosti. Presvedčivé emancipačné snahy, ktoré zavrhovala väčšina obyvateľstva, vyvolali pohoršenie a tak zhoršili misijnú prácu. Misii má slúžiť aj dobrá povest kresťanov. Majú žiť príkladne. To zahŕňa aj to, že prijímajú zvyčajné predstavy svojho prostredia, pokiaľ neodporujú kresťanským princípom. Preto majú ženy dbať na dobrú povest ich zboru a netlačiť sa do popredia, čím by vyvolali dojem, že chcú vládnuť nad svojimi mužmi.

Pretože falošní učители získali početné prívrženkyné v zbore v Efeze medzi mladými vdovami a ženami, ktoré opustili pravú cestu viery a škodili svojím vystupovaním zboru, zakázal im Pavol v tejto situácii vyučovať a usilovať sa o vládnuce postavenie v zbore. Toto chápanie podporujú slová z 2. Listu Timotejovi (2, 2), kde sa píše: *A to, čo si skrze mnohých svedkov počul odo mňa, predkladaj verným ľuďom, ktorí budú schopní učiť aj iných.* Pavol tu nehovorí o mužoch, ale o ľuďoch, čo zahŕňa aj ženy. Keby mu išlo o všeobecne platný princíp, že len muži môžu učiť, bol by tu spomenul mužov alebo bratov. Zatiaľčo na niektorých miestach v Novom Zákone je zrejme, že ženy zastávali významnú úlohu pri zvestovaní a vedení prvých zborov, je 1. Liste Timotejovi (2, 11 a nasl.) jediný jednoznačný text, ktorý ženám v Efeze zakazuje učiť. Nemáme sa domnievať, že zmyslom tohto slova v Novej Zmluve je, aby korigovalo ostatné novozákonné výpovede, ale skôr vysporiadať sa so špecifickým problémom v Efeze. Keď vychádzame z celkového svedectva Novej Zmluvy, treba chápať text 1. Listu Timotejovi (2, 11 a nasl.) ako konkrétne usmernenie v určitej situácii.

2. POCHYBNOSTI O ŽENÁCH VO VEDENÍ CIRKVI/ZBORU

Vieme, že spomenuté biblické miesta sa v našich zborech vykladajú čiastočne rôzne. Okrem toho vyvstávajú z Písma pre mnohých kresťanov ďalšie otázky. Chcú byť poslušní Písmu a majú preto nasledujúce pochybnosti o službe žien v rámci staršovstiev, resp. vo vedení cirkvi:

V novozákonných zborech neboli ženy členkami staršovstiev. Preto by ani dnes nemali ženy vstupovať do staršovstva a mať účasť na vedení cirkvi.

Z Novej Zmluvy poznáme iba dve alebo tri mená starších. Z toho sa nedá vyvodzovať s istotou, či boli staršími iba muži. Museli by sme povedať: Na základe spoločenského postavenia ženy v tej dobe je skôr nepravdepodobné, žeby žena bola staršou v zbore, ale ani sa to nedá vylúčiť. Každopádne nie je v Novej Zmluve vyslovene zakázané ženám vstúpiť do staršovstva.

Úlohy vedenia zboru sú v Novom Zákone označené len mužskými podstatnými a prídavnými menami. Z toho vyplýva, že ich vykonávali iba muži.

Aj proroci sa v kresťanských zborech vyskytujú iba v maskulínnej forme. Ženská forma slova prophetis sa nachádza iba u Lukáša (2, 36) – prorokyňa Anna a v Zjavení Jána (2, 20) sa Jezábel sama označuje za prorokyňu, ide však o falošnú prorokyňu. Napriek tomu však Nový Zákon poukazuje na to, že ženy pôsobili v zborech ako prorokyne. Z mužskej formy sa teda nedá vyvodzovať, že prorokmi boli iba muži. Častejšie bolo bežné hovoriť o mužoch a ženách spolu v mužskom rode. Takto je v novozákonných listoch zbor oslovaný ako „bratia“. Nikto z toho nevyvodzuje, že v zborech neboli aj ženy. Mužská forma pre úlohu alebo úrad nenavádza nás domnievať sa, že tieto úlohy zastávali iba muži.

Starší má byť schopný vyučovať alebo učiť (1Tim 3, 2). Keďže v tom istom liste sa zakazuje ženám učiť (2, 12), nemôže byť staršou – členkou staršovstva.

Z 1. Listu Timotejovi (5, 17) vyplýva, že nie všetci členovia staršovstva sú činní v zvestovaní a vyučovaní, aj keď všetci k tomu môžu byť uschopnení. Ani dnes neučia a nezvestujú všade všetci starší. Žena by mohla byť členkou staršovstva a nemusí verejne vyučovať. Pritom nie je ani z Novej Zmluvy ani v dnešnej dobe jednoznačné, čo sa myslí pod vyučovaním. V Liste Titovi (2, 3 a nasl.) hovorí Pavol o tom, že staršie ženy majú byť učiteľkami dobrego pre mladšie ženy, teda majú vyučovať.

3. ZÁVERY PRE ZODPOVEDNÚ SPOLUPRÁCU ŽIEN V ZBORE

Aj keď panujú v jednotlivých otázkach výkladu vo vedení Zväzu rozdielne pozície, dospeli sme predsa len spoločne k nasledujúcim záverom.

Každý človek má slúžiť v zbore podľa svojho obdarovania

1. Spasenie Ježiša Krista predstavuje aj pre vzťah mužov a žien základnú zmenu. Preto už nie je v Kristovi ani muž ani žena, ale všetci sú *jedno* v Kristovi Ježišovi (Galaťanom 3, 28). Tým sa nerušia rozdiely medzi mužom a ženou vyplývajúce zo stvorenia. Ale obaja majú teraz opäť spoločne stáť ako obraz Boží v *spoločnej* službe a navzájom sa v nej dopĺňať. Žiť ako nasledovníci Kristovi znamená tiež, že muži a ženy si navzájom v zbore slúžia. Každý prejav nadvlády odporuje evanje-

- liu. Preto vo vedení zboru nejde o nadvládu, ale „Kto sa chce stať medzi vami prvý, bude vašim otrokom“ (Mat 20, 27). Keď ženy sú zapojené vo zvestovaní a pastoračnej službe, tak to nie je kvôli sebakpresadzovaniu alebo demonštrovaniu nadradenosti, ale preto, aby *slúžili* zboru s darmi prijatými od Boha. Toto platí rovnako aj pre mužov.
2. Keď zásadne odmietneme, aby ženy zboru slúžili vo vedení a vyučovaní, tvrdíme tým, že Boh im nedal tieto dary. Keby Boh nikdy neobdaroval ženu na vyučovanie alebo na vedenie, bolo by to oveľa jednoduchšie. Kto však toto tvrdí, zatvára oči pred skutočnosťou. Aj pre ženy platí novozákonný princíp, že každý má prispievať do spoločenstva *podľa svojho obdarovania*.
 3. Otázky, či ženy môžu byť členkami staršovstva a vyučovať a kázať v cirkvi, nepatria k zásadným otázkam kresťanskej viery, ktoré rozhodujú o našej spásy a príslušnosti k cirkvi Kristovej. Hoci máme na ne rozdielne pohľady, nerozpadne sa naše spoločenstvo, lebo záleží na našom spoločnom strede. Evanjelium nám ponúka stred a ako ľudia evanjelia máme byť nasmerovaní ponajprv na tento stred, na Ježiša Krista.
 4. Keď sa pozeráme na Novú Zmluvu ako celok, jestvujú dobré dôvody preto, aby ženy a muži spolupracovali a dopĺňali sa v cirkvi na základe svojich darov. A keď ženy prijali od Boha dar pastoračnej služby, vyučovania alebo kázania a vedenia, bude pre zbor len prospešné, keď tieto svoje dary použijú v službe ako členky staršovstva. Lebo Boh dáva veriacim svoje dary, aby sa používali k rozvoju spoločenstva a nie aby zostali nevyužitú.
 5. Sme presvedčení, že ženy, ktoré sú vyzbrojené Bohom tak k službe vo vedení a pastoračii, ako aj vo vyučovaní a zvestovaní, majú svoje dary využívať v zbore. Zahŕňa to aj službu vo vedení zboru alebo v staršovstve.
 6. Pri pohľade na službu žien ako kazateliiek treba zohľadniť ešte ďalšie aspekty. V tejto otázke sme vo vedení Zväzu rozdielného názoru a nedospeli sme k spoločnému stanovisku.

4. ZOTRVAŤ SPOLOČNE POD MOCOU EVANJELIA

Vieme, že uvedené závery pre zodpovednú spoluprácu žien v zbore a vo vedení zboru nezdieľajú všetky zbory. Niektorí zastávajú iné stanovisko. Preto je dôležité, rozmýšľať o týchto otázkach a spolu

o nich hovoriť a nechať sa viesť evanjeliom nášho Pána Ježiša Krista.

Preto prosíme, aby sme pri všetkých rozhovoroch a diskusiách dbali na to, aby sme sa navzájom ako muži a ženy správali s úctou. Máme si ceniť obdarovania, ktoré Boh udeľuje tak ženám ako aj mužom pre ich zodpovednú prácu v zborovom spoločenstve. Sme vďační za ženy, ktoré berú vážne dary učenia a vedenia v dôležitých pracovných oblastiach zboru (napr. pri práci s deťmi, mládežou, ženami, v misii).

Pre všetky rozhovory a rozhodovacie procesy v zborech prosíme o zachovanie nasledovných zásad:

1. Otázky, či ženy budú v staršovstve a budú môcť v zbore vyučovať alebo zvestovať, patria k otázkam aplikácie Písma. Pre ne platí to, čo hovorí preambula našej ústavy: „Otázky biblického výkladu a praktické aplikácie prenechávame na svedomie jednotlivca vedeného Slovom Božím. Jednotlivec sa záväzne začleňuje so svojim darmi do organizmu zboru.“ Týka sa to aj toho, že poznanie každého jednotlivca je „čiastkové“, a preto sme odkázaní na dopĺňanie a korekciu (porovnaj 1. Kor 13,8–10). To platí – napriek všetkému úsilíu o správne porozumenie Písma – aj pre toto stanovisko. Ak budeme o to dbať, môžeme načúvať nášmu rozdielnemu poznaniu a spolu študovať Bibliu. Pritom by sme nemali stotožňovať naše chápanie Písma s Písmom samotným; potom sa ním už viac nedávame usmerňovať. Chceme rozlišovať medzi tým, čo je tradícia a čo pokladáme za biblické, a tým, čo Sväté Písmo v skutočnosti hovorí. Chceme sa modliť za to, aby nás Boh viedol svojím Svätým Duchom pri porozumení a vykladaní Písma.
2. Otázky, či ženy v zbore môžu viesť a zvestovať, nepatria medzi základné otázky kresťanskej viery, ale k otázkam, kde môžu mať kresťania rozdielne poznanie. Preto by sme nemali tým, ktorí majú iné poznanie, upierať správnu vieru a vernosť Svätému Písmu, ani naopak ich odsudzovať a pohŕdať nimi (porov. Rim 14, 10–12). Chceme sa navzájom oveľa viac prijímať a uznať, že ten druhý sa čestne usiluje o pochopenie biblickej výpovede.

Jún 2000 ■

*Vedenie Zväzu Slobodných evanjelických zborov
(Bund Freier evangelischer Gemeinden)*

PRÍBEH JEDNEJ KOLAUDÁCIE

TIBOR MÁHRIK

Technický pohľad

je stručný a jednoznačný: kolaudačné rozhodnutie máme v rukách! Počas stavebných prác nedošlo k žiadnemu vážnemu úrazu, nevyskytol sa požiar ani žiadna nepredvídaná nehoda, ktorá by navýšila rozpočet alebo inak skomplikovala stavebné práce. Útoky zo strany neprajníkov boli predvídané. Pôvodný smelý plán skolaudovať do Vianoc 2018 sme museli modifikovať pod tlakom zo strany susedov a úradov, za výraznej mediálnej podpory.

Rekonštrukčné práce začali vo februári 2018 a skončili v marci 2019. Zápas o získanie kolaudačného rozhodnutia skončil v septembri 2019. Úrady si opäť dali načas a žiadosť, ktorá bola podaná v máji bola doriešená v prospech investora až v septembri, pričom neboli zistené žiadne vážne nedostatky, ktorých odstránenie by celý proces legítimne predĺžili.

Finančný pohľad

je tiež stručný. Vlastné prostriedky, ktoré mal zbor na začiatku realizácie projektu tvoria zhruba 10% celkových nákladov. Dary a iná pomoc tvoria cca. 10% a zvyšok 80% tvoria pôžičky. Neprijemné na tom je to, že pôžička z banky sa začala splácať už od februára 2019, čo s ohľadom na to, že stavebné práce boli pozastavené a nestihli sme budovu skolaudovať do Vianoc 2018, finančne preťažuje nosnosť zboru. Platíť 8 mesiacov za budovu, ktorá sa nemôže používať, pretože nie je skolaudovaná, to si neželá žiadny majiteľ. A presne to si želajú tí, ktorí si neželajú, aby budova slúžila zámerom Cirkvi bratskej v Žiline. To nie je domnienka, to je fakt. K pozitívam patrí to, že sme stavbu, napriek problémom, stihli v rekordnom čase. Každý mesiac predĺžovania alebo odkladania prác sa dá dobre vyjadriť číslami, ktoré navyšujú rozpočet. Ceny idú stále hore. Ak by sme dnes začínali so stavbou, tak s týmito peniazmi, čo sme mali, by sme to dnes nepostavili!! Vďaka patrí všetkým, ktorí doteraz finančne prispeli a aj tým, ktorí Žilinu majú na srdci a priebežne pomáhajú niesť nemalé bremeno pôžičky.

Historický pohľad

by už mohol tvoriť solídny podklad pre niekoľko-diely román. Boli by v ňom kapitoly o tom, ako v rokoch 1985–90 usilovalo Predsedníctvo Cirkvi bratskej o rekonštrukciu rodinného domu tak, aby tam mohlo byť prostredie pre bohoslužobné účely pre 100 ľudí. Niekoľko verzií projektov bolo neakceptovaných a nakoniec tá verzia, na ktorú bolo vydané stavebné povolenie, bola zredukovaná tak, že pôvodné priestory sa navýšili o 8 stoličiek!!! Aktivi-

ty susedov boli silné a efektívne, keďže pani suseda bola na mestskom zastupiteľstve za SNS v časoch vychádzajúcej hviezdy prvého ponovembrového primátora Žiliny, jej hlas bolo počuť. Nepomohli osobné intervencie A. Srholca, F. Ciesara, O. Luptáka, ani modlitby V. Fajfra. Stavba bola zastavená. Zredukovaný a pre cirkev veľmi nevýhodný projekt sa nakoniec s veľkými problémami dostaval. Zhromažďovací priestor o rozmeroch 6 x 5 metrov bol úplne nevyhovujúci. Kolaudačné rozhodnutie však v archíve chýba a na katastrálnej mape sa neobjavila nová verzia budovy.

V zborovom archíve máme dokumenty, bohatú korešpondenciu s úradmi a najmä podpisy a mená úradníkov z tých čias. Čuduj sa svete – prešlo 30 rokov a tie isté mená sú stále na dverách úradu v Žiline a s týmito menami sme sa stretávali v rokoch 2000, 2005, 2010 pri podávaní architektonických štúdií a investičných zámerov. Ako čitateľ správne tuší – všetky žiadosti boli zamietnuté. Z akých dôvodov? Raz bola budova široká, raz vysoká, inokedy hlboká. Jeden z argumentov v roku 2015 bol tento: „Pán Máhrik, prečo chcete mať vo Vašej jedálni (išlo o byt pre kazateľa!!) stôl so 16 stoličkami?“ Inokedy dôvodom bola zlá architektúra návrhu, pretože pracovníčka na úrade, zrazu pocítila bytostné presvedčenie, že zachová architektonický ráz Malej Prahy (časť mesta, kde je Halašova ulica) a nedovolí, aby sa ráz architektúry porušil. To, že všetky domy okolo nás už dávno nie sú funkcionalistické a tie, ktoré sa práve rekonštruujú alebo stavajú, majú ďaleko nielen od funkcionalizmu, ale aj akejkolvek urbanistickej jednotnej línie, ju akosi nezaujímalo. Asi aj preto po odmietnutí našej žiadosti odsúhlasila niekoľko stavieb, ktorých architektúru tu radšej nebudem komentovať... Jednoducho – vždy sa našiel dôvod a projekt modlitebne Cirkvi bratskej neprešiel. A tie isté mená figurovali v najzložitejších rokovaniach, ktoré vyvolali tí istí susedia. Prelomiť takýto koordinovaný val nebolo v ľudských silách.

Ak by mal niekto pocit, že sme mali hľadať iné pozemky pre modlitebňu, nemýlil sa. Hľadali sme. A našli. Niekoľko pozemkov, ktoré patrili mestu a boli voľné. Pri rokovaníach s hlavným architektom sa dokonca ukázalo, že mesto ani nevedelo, že také pozemky má! Aké bolo naše prekvapenie, keď nás zavolali o desať dní, aby nám oznámili, že žiaľ, mesto s týmito pozemkami už má svoje plány. Ale, nemalo! To sa zopakovalo v rokoch 1999–2005 asi 5x. V čase, keď Grécko-katolícka cirkev (počtom menšia o viac ako polovicu) dostala budovu a pozemok za symbolickú korunu, keď Rímsko-kato-

líčka cirkev dostávala školy a pozemky na stavbu nových kostolov na sídliskách za symbolické sumy, Cirkev bratská prichádzala o pozemky, o ktoré mala záujem. Pritom sme rokovali s vedením mesta a ponúkli sme za vytýpovaný pozemok nie symbolickú korunu ale skutočných pol-milióna vte ďalších korún. Dodnes máme odložené zamietavé stanovisko...

A zrazu máme stavbu a právoplatné kolaudačné rozhodnutie! Aj za tým sú nejaké mená. Konkrétne mená a podpisy. Ako sa ukázalo, svet je čiernobiely. Policajti sú čierno-bieli. Prokurátori sú čierno-bieli. Úradníci sú čierno-bieli... A my sme sa stretli s tými, ktorí sa vyfarbili do čiernej i bielej. Vieme pomerne presne, kto je kto. Sú medzi nami tí, ktorí plánujú ako Jezábel a sú tí, ktorí konajú ako Rachab. To, že svet nie je čierno-bielý, tomu dobre rozumíme, pretože sú aj odtiene šedej a teda svet je trochu zložitejší. Nič to nemení na tom, že sú ľudia, ktorí páchajú „banálne zlo“ a využívajú pritom svoju pozíciu na úradoch a moc svojho razítka. Tak, ako to dávno pred nami zažila a výborne opísala Arendtová z obdobia nacistu.

Teologický pohľad

je tiež v románe potrebný. Ale ako to medzi dobrými evanjelikámi chodí – býva nejednotný, rôznorodý, spochybňovaný a hodne kritizovaný. Ponúkame preto veľmi redukovanú verziu, ktorá má len pár bodov.

1) Desäťročia modlitieb Pán Boh vypočul.

2) Skúsenosť s nepriateľstvom zo strany niektorých vplyvných ľudí je pre nás silná. Nielen pre nás. Vedeli by o tom hovoriť z Bratislavy, Levíc, Bardejova, Starej Turej...

3) Pri čítaní knihy Ezdráš sme nachádzali mnohí z nás mimoriadne povzbudenie Ducha v našom zápase o vec Božieho diela a splnenie tejto misie. Nože si ju prečítajte!

4) V čase, keď inštitučná cirkev organizuje masívne pochody s podporou polície a štátu, v tom istom čase ten istý štát generuje prostredie a možnosti, vďaka ktorým sa dielo evanjelia blokuje a snahy cirkvi potláčajú. Biblický obraz sveta tmy a svetla ostáva realitou, ktorá nemá abstraktný zmysel ale veľmi konkrétny, bolestivo konkrétny.

5) Pán Boh aj našej generácii v Žiline ukázal to, čo kedysi našim otcom v časoch totality – svoju moc a milosť. On totiž prekazil plány neprajníkov. Oni vymýšľali na nás zlé a Boh sa na nebi smial (Ž 2)... a hoci sme my plakali, osušil naše slzy a dnes „postavil naše nohy pevne“. Boží ľud porástol vo viere. To nie je tak málo!

Ostáva ešte jeden

pohľad – taký ľudský, psychologický.

Takáto kapitola v pomyslenom románe by bola o tom, ako to všetko človek prežíval, ako zaspával a ako vstával, keď nespál. Bola by o tom, kto boli tí

ľudia, ktorí povzbudili, pozvali na kávu a kus reči, keď nikomu nebolo do reči. Bola by o tom, aké chýry o nás sa šírili široko-ďaleko a ľudia zasvätené komentovali veci, o ktorých takmer nič nevedeli. Nevedeli, pretože sa nepýtali. Štatistika obdržaných SMS, emailov a telefonátov je výpovedná. Tých, čo zavolali do Žiliny, aby povzbudili, aby vyjadrili solidaritu bolo žalostne, žalostne málo. A tí, ktorí sa zaujímali, aby vyjadrili pomoc a podporu – tí mali cenu zlata! Tie mená si budem pamätať do smrti. Nebolo ich totiž veľa. Ďakujem za nich a veľmi im žehnám. Ak by sa dalo, vytesám ich do kameňa a ten dám do zborovej záhrady. Bolo by tam aj meno malého chlapca, ktorý s husľami v rukách kráčal okolo a povedal: „Aha, mami, toto je najkrajší dom široko-ďaleko!“ Kiež by poznal raz aj Dom živého Boha, ktorý nie je ľudskou rukou stavaný.

Bolo by naivné spraviť rovnakú chybu ako Eliáš a neuvažovať o tom, že tých, ktorí stáli a stoja za Žilinou je a bolo oveľa viac, ako si myslíme. Toto je nám jasné. Takú chybu nespravíme. Tá pointa tkvie v inom! Ide o to, aby sme komunikovali medzi sebou! Aby sme prejavili záujem o toho druhého. O toho, kto je v núdzi. O toho, kto sa trápi, kto bojuje s presilou, kto je pod nepriateľským útokom... Osamotenému je veľmi ťažko. Je to ľudské a prirodzené. Aj Boží Syn do Getsemane zobral so sebou priateľov... Iba zdravá cirkev má budúcnosť. A zdravie sa nemerá iba postojmi k sporným teologickým doktrínám. Meria sa obyčajnou ľudskosťou - pomôcť, podať pohár vody, povzbudiť. To je dôležitá doktrína. Niet v nej sporu, pretože bez nej niet života.

A predsa vďačnosť, radosť a chvála Hospodinu v našich srdciach dominuje v tomto príbehu! Veľká etapa sa skončila. Nadychujeme sa a naberalíme nových síl. A ako poznáme život - tá ľahšia časť behu je za nami. Čaká nás oveľa ťažšia. Nie je to splatenie pôžičky. Ide o viac. O ľudské duše. O ich záchranu pre večnosť. O dielo evanjelia aj na severe Slovenska. Tá rekonštrukcia - to je iba malá epizódka vo väčšom príbehu evanjelia medzi nami. ■

CIRKEV BRATSKÁ V 20. A 21. STOROČÍ

KALENDÁRIUM III (PÄŤDESIATE ROKY)

Nové cirkevné zákony zrušili náboženské spolky a spoločnosti. JČ rokovala so skupinami veriacich z týchto spolkov (išlo predovšetkým o Modrý kríž) o pripojení k JČ. Modrý kríž ako celok nemal záujem spojiť sa s JČ. (Modrý kríž mal v roku 1941 okolo 600 členov.)

V roku 1949 veriaci z okolia Levíc (presídlenci z Nyíregyházy) požiadali na Povereníctve vnútra o registráciu svojho spoločenstva pod názvom „Slobodná evanjelická cirkev“. V máji 1950 prišlo zamietavé stanovisko a kategorické odporúčanie pripojiť sa k niektorej už existujúcej cirkvi.

O pripojení k JČ rokovali aj členovia Modrého kríža z bratislavského spolku. Prvé rokovania boli neúspešné. Od septembra 1950 postupovali spoločne s levickou skupinou veriacich a 2. 10. 1950 levické staršovstvo schválilo pripojenie ich zboru k JČ. V Bratislave bolo prvé spoločné zhromaždenie (bohoslužby) JČ s bývalými členmi Modrého kríža (30 osôb) 20. 9. 1950. K JČ sa vtedy pripojila aj skupina Modrého kríža v Kalinove (na podnet Vladimíra Mateja z Bratislavy, ale rodáka z Kalinova). Neskôr sa k bratislavskému zboru pripojili veriaci z Modrého kríža zo Starej Turej a okolia.

V rokoch 1954 a 1955 sa v bratislavskom zbere JČ vyhrotilo nedorozumenie vyplývajúce z odlišností (duchovno-organizačno-národných) „česko-bratského“ a „modrokrižanského“ prúdu. Niektorí mladší bratia pôvodom z Modrého kríža boli zo zboru vylúčení. V roku 1957 nasledovalo vzájomné odpustenie a zjednotenie zboru.

(Autorská poznámka: *Neúspech prvých rokovaní bratislavských členov Modrého kríža a levického spoločenstva s JČ vyplýval čiastočne z organizačných rozdielov (spolok vs cirkev), čiastočne z teologických (evanjelická vs reformovaná teológia) a tiež zo snahy o presadenie slovenskej Biblie a slovenských piesní do bohoslužieb. Avšak udalosti z leta 1950 (akcia „K“, akcia „K2“ a akcia „R“, pri ktorých komunistická moc zlikvidovala mužské aj ženské rehole nepomerne väčšej katolíckej cirkvi) ukázali, že komunisti tvrdo potlačia akékoľvek pokusy o nezávislé náboženské spoločenstvo. Preto toto spojenie s JČ bolo skôr východiskom z núdze, ktorú spôsobili totalitné reštrikcie komunistického režimu.)*

Na konci 50-tych rokov mala JČ na Slovensku tri zbory:

- Zbor v Prešove – s diaspórou staníc na celom východnom Slovensku. Typickým pre tento zbor bolo, že vždy vo štvrtú nedeľu v mesiaci sa do Prešova na spoločné bohoslužby schádzali

li veriaci z celého východného Slovenska – od Čiernej nad Tisou až po Dolný Kubín, od Svidníka až po Košice – 30 staníc. Prešovský kazateľ sa musel starať o veriacich na obrovskom území.

- Zbor v Bratislave – so stanicami predovšetkým na Považí.
- Zbor v Leviciach.

Bohoslužobnými priestormi – modlitebňami boli upravené obytné (rodinné) domy.

Začiatkom 50-tych rokov sa Levického zboru významne dotkla kolektivizácia poľnohospodárstva – združstevňovanie. V úrodnom levickom regióne to štát veľmi presadzoval. Veriaci sa dostali do veľkej dilemy. Kazateľ Markuš (po porade s členmi bratislavského zboru) nakoniec odporúčal vstúpiť do Jednotných roľníckych družstiev. Gazdom zo zboru povedal: „Vstúpte do družstva, ale prevezmite v nich vedenie“. To sa stalo v piatich dedinách.

Vo vedení týchto družstiev stanovili: „Ak chceš vstúpiť, prijmeme ťa, ale do družstva musíš odovzdať všetok majetok, čo máš – obilie, zvieratá, stroje – a nerozpredať to pred vstupom do družstva“. V dôsledku toho tieto družstvá od začiatku hospodárili so ziskom. Nemuseli kupovať základné prostriedky, lebo všetko mali a mohli použiť aj väčšie súkromné maštale a podobné stavby. Zo zisku potom začali stavať spoločné prevádzkové a správne budovy a kupovať stroje. Zaviedli nové formy pestovania niektorých produktov. Napr. v Hornej Seči začali umelo oplodňovať kukuricu a na takúto činnosť dostávali aj bohaté dotácie a podporu od štátu.

Začiatkom roku 1957 predvolal kazateľa Markuša predsedu okresného úradu a vedúci poľnohospodárskeho oddelenia a hovorili s ním veľmi otvorene: „Musíme uznať, že na družstvách, kde sú vaši ľudia, sa lepšie hospodári. Nemohli by ste zájsť aj na niektoré dediny, kde sú ďalší presídlenci z Maďarska, a dohovoriť im, aby nerozpredávali svoj majetok, ale zachovali ho pre družstvo a aby potom svedomito pracovali?“ Na plnenie tejto úlohy mu úrad umožnil lacno zakúpiť osobné auto a jeho zať, kazateľ Ľudovít Fazekaš, sa na štyri roky stal jeho osobným šoférom. Toto nemalo obdobu v celom vtedajšom Československu. JRD v Hornej Seči a Dolnej Seči boli niekoľko rokov striedavo na prvom mieste v celoštátnom meradle. ■

Spracoval Štefan Evin (Zoznam použitej a študijnej literatúry je k dispozícii v redakcii.)

TEREZIA VANSOVÁ

Prvá spisovateľka veľkých diel

HISTORICKÝ KONTEXT

Počas života Terézie Vansovej (1857–1942) sa odohrali zlomové udalosti nášho národa. Po revolúcii 1848/49 nastalo obdobie tvrdej maďarizácie, ktoré bolo podporené rakúsko-uhorským vyrovnaním (1867). Prehlbuje sa podradné postavenie Slovákov. Tí prestávajú byť (rovnocennými) ľuďmi-občanmi Uhorska (Tót nem ember – Slovák nie je človek). Deti z Horných Uhier sú násilne presídľované na juh, aby sa pomaďarčovali. Eskalácia takýchto snáh maďarských nacionalistov sa však obráti voči nim vo Veľkej vojne. Mnohí príslušníci slovanských národov v Uhorsku nie sú ochotní bojovať proti Rusom a vojnové besnenie využívajú v prospech prekreslenia politickej mapy Európy a vzniku nových národných štátov. Vznik československej vlasti podporujú poprední slovenskí literáti ako P. O. Hviezdoslav (deklaratívne) Janko Jesenský či Jozef Gregor Tajovský (v československý légiách). Vstup USA do vojny a ich presadzovanie práva na sebaurčenie národov spolu so Štefánikovou diplomatickou a vojenskou akciou kliesni cestu slovenského národa k vytúženej slobode. Tá je však sprevádzaná polemikou o postavení Slovákov v Československu a novou vlnou antisemitizmu, čo, ako dnes už dobre vieme, anticipuje budúce udalosti.

Terézia Vansová sa narodila ako siedme dieťa v rodine Medveckých. Číslo sedem v Biblii symbolizuje plnosť, úplnosť a v prípade tejto dcéry sa veru aj tento význam naplnil. Vyrástla z nej neúnavná, usilovná žena, ktorá bola požehnaním svojmu národu a najmä jej nežnejšej polovice. Jej otec Samuel Medvecký, pochádzal z pradávneho šľachtického rodu. Nie je ťažké uhádnuť, aké zvierajú je v jeho erbe. Na jeho fare v Zvolenskej Slatine si podávali ruky významné osobnosti evanjelickej cirkvi a slovenského národa. Patrili medzi nich, napríklad, Andrej Sládkovič či Pavol Dobšinský, ktorý si za svoju manželku zobral staršiu Teréziinu sestru Adelu. Tak sa aj naša budúca spisovateľka na určitý čas ocitla v domácnosti tohto rozprávkara. Neskôr sa mala vydať aj najstaršia dcéra farára Samuela Medveckého, všetko však dopadlo úplne inak a pytač Ján Vansa si napokon za svoju manželku nevybral Milku Medveckú, ale slečnu Teréziu, ktorá bola od neho o 11 rokov mladšia (neskôr o tejto zvláštnej zámene napísala poviedku *Suplikant*). Ich pôsobiskom sa stala evanjelická fara v Lomničke – v severnej časti východného Slovenska. Drsné prírodné podmienky a zrejme nie najlepší stav farskej budovy zapríčinili rodinnú tragédiu: Vansovcom zomrelo ich jediné dieťa.

Z tohto úderu sa matka len ťažko spamätávala. Z nevýslovného bólu však postupne vznikala jej umelecká činnosť a rad mnohých ďalších aktivít, ktorých cieľom bolo pozdvihnúť postavenie slovenských žien. Do našej národnej literatúry sa zapísala ako prvá ženská autorka románu. Dielo *Sirota Podhradských* si získala veľkú čitateľskú obľubu, najmä u žien. Po nociach, lebo deň na fare mal dosť svojich starostí, v ich novom pôsobisku v Rimavskej Píle vznikali aj mnohé ďalšie diela a Terézia Vansová vyrástla na významnú literárnu i kultúrnu osobnosť. V tejto oblasti pri Hnúšti a Tisovci mali evanjelici mimoriadne silné zastúpenie a vyrástlo tu množstvo znamenitých osobností. Nové prostredie a neúnavná práca tak dávali aspoň z časti zabudnúť na smútok. A možno sa Vansová s temnými myšlienkami vyrovnávala aj napísaním *Kliatby*, ktorá je považovaná za prvý slovenský horor. Do našich dejín sa taktiež zapísala ako zakladateľka prvého ženského časopisu Dennica a popredná predstaviteľka dobročinného spolku slovenských žien Živena. Spolu so sestrami Royovými, Timravou, Šoltésovou, neskôr Podjavorinskou, kliesnila cestu žien do slovenskej kultúry i cestu slovenskej kultúry k ženám. Ich činnosť sa neraz rodila zo samoty, smútku, bolesti i rán od necitlivých ľudí.

Kristína Royová o tejto skutočnosti napísala: „Keby nebolo noci, nepoznali by sme krásu svitaní.“

A keby nebolo bolesti, žalôv a súženia, nikdy by sme nepoznali veľkosť, slasť a krásu Božej lásky“. ■

Rubriku Misia redakčne pripravuje
JURAJ INSTITORIS v spolupráci s **VLADIMÍROU VRAJOVOU**.

30. septembra to bolo na deň presne päť rokov, odkedy sme s Jarkou zbalili kufre, nasadli na lietadlo a usadili sa v Glasgowe. Odchádzali sme s nadšením a plní očakávaní, ako bude Pán Boh konať. A On skutočne konal, hoci v mnohom inak ako sme si to my predstavovali a plánovali. Dnes si uvedomujem, že sme vtedy na misiu odchádzali trochu naivní, neskúsení a snád' až nepripravení. Ale išli sme a dobre sme urobili. Za tých päť rokov sa totiž ukázalo, že Jeho vernosť je dôležitejšia ako naša (ne)škikovnosť či (ne)pripravenosť.

NÁSOBILKA NA ROZLÚČKU

JURAJ INSTITORIS

Čo chvíľa budeme objednávať sťahovákov, aby sme sa koncom roka zapojili do práce cirkvi na Slovensku. Rád využijem túto poslednú príležitosť napísať, aký bol náš záverečný rok aj ako vnímame celú našu službu, takpovediac, v spätnom zrkadle.

Pohľad z Atén na rok 2019

Vrcholnou udalosťou roka, ako si už pravidelní čitatelia všimli, bola výročná konferencia Interkultúrneho zakladania zborov. Bol to pre náš tím štvrtý diel a v mnohom najlepší. Najskôr nás potešilo samotné miesto, Atény! Vymaniť sa na pár dní zo škótskeho dažďa vždy poteší. Ešte viac nás povzbudilo zloženie tímu. Minulý rok sme mali prvého člena spomedzi Rómov – Margitu, ktorá sa asi ako jediná zo zboru verne zapája počas celej doby, čo sme tu. Teraz sa k nej pridali ďalší traja. Podarilo sa nám tak zložiť tím, kde väčšina nikdy nebola v Grécku a zrazu mohli vidieť miesta, o ktorých sa píše v Biblii, naživo. Najmä však mnohí z nich nikdy ani neboli na akcii, kde sa hlbšie uvažuje o vízii a poslaní cirkvi v dnešnej dobe.

Ako to išlo a dopadlo?

Na konferencii sa každý rok zvyšuje latka. Najskôr bola témou evanjelizácia, potom učeníctvo, naposledy vodcovstvo a teraz už násobenie (angl. multiplication). Z hľadiska tímu sa nám to hodilo, bolo nás dvakrát toľko ako na začiatku. Ale inak som bol trochu skeptický z dvoch dôvodov. Jednak, či to nie je na naše podmienky trochu prestrelené. Po druhé som sa obával, či tam nebude viac marketingu ako skutočnej podstaty. Rast je mantrou našej doby – chceme vyššie platy, väčšie domy, rýchlejšie autá, exotickéjšie dovolenky. Kládol som si otázku, či dôraz na násobenie veriacich a zborov nie je viac postavený na duchu našej doby než na solídnom biblickom základe.

Keď sme prišli do kostola Gréckej evanjelíkálnej cirkvi (je to prvý protestantský zbor v Aténach a vznikol až v 19. storočí!), hneď prvá prednáška ma príjemne prekvapila a odpovedala na moje pochybnosti. Rob Krause (teológ a zakladateľ zborov v Taliansku) ukázal, ako je rozmnožovanie a rast súčasťou Božieho plánu a diela od úplného počiatku. Samotné stvorenie dostalo príkaz plodiť sa, množiť sa a naplniť zem. Keď sa po potope naopak vyprázdnila, opakovanne počujeme zasľúbenia dané Abrahámovi, ako jeho potomkov, detí Božej zmluvy, bude mnoho ako hviezd na nebi a piesku pri mori. Pokračoval ďalej naprieč Slovom až do Novej zmluvy, kde vidíme nielen zázrak rozmnoženia chlebov a rýb, ale najmä obraz Ježiša ako vinného kmeňa. Aký zdravý a plodný kmeň je, môžeme vidieť okolo nás – Jeho ovocie neprestáva rásť a nezadržateľne sa šíri do celého sveta. Pritom od počiatku mnohí považujú vieru v Ježiša Krista za „invazívnu rastlinu“ a snažia sa ju všemožne vyplieniť. Aká márna je to snaha vidno na záverečnom biblickom obraze, ktorý ukazuje, že plodnosť a rast sú súčasťou Božieho plánu aj vo večnosti – tam v nebeskom Jeruzaleme strom života prináša ovocie dvanásťkrát ročne. Takže rast odzrkadľuje Boží zámer, nie módný trend doby. Ako Rob správne upozornil, násobenie v cirkvi sa od toho sekulárneho líši v zásadnej veci. Rast nie je našim evanjeliom, je len jeho dôsledkom. Ježiš jediný je podstatou nášho života. Ak by sme Ho vymenili a za náš cieľ si zvolili naše plány, stratégie a samotný rast, zakúsime vnútornú frustráciu a nové prírastky neprídu, lebo sa oddelíme od samotného Kmeňa.

Povzbudení týmto úvodom sme čerpali ďalšie podnety. Počúvali sme trochu teórie, napr. o istom chytrákovi, ktorý si od kráľa vypýtal jednoduchú odmenu: stačilo mu, keď mu kráľ dá na prvé políčko šachovnice dve zrníčka ryže. Na každé ďalšie

políčko potom „len“ dvojnásobok toho predchádzajúceho. Nevie, ako si s tým kráľ nakoniec poradil, ale vo výsledku je to 2⁶⁴ zrníček ryže, v prepočte asi 1,2 bilióna ton. Predpokladám, že na šachovnicu sa to nakoniec nezmestilo. Ale počuli sme aj mnoho príhod z praxe, kde to na takýto pekný geometrický rast nevypáľilo. Viaceré church planty fungujú systémom: začíname štyria, potom sme desiati, pätnásti, potom zas len šiesti a tak ďalej hore-dole. Úprimne, toto trochu viac rezonovalo s našou situáciou ako spomínaná ryža.

Zaskočenia na misiách

Nielen čísla nás môžu zaskočiť, ale aj to, aký jednotlivci a skupiny neplánovane zareagovali na evanjelium. Takto sa stalo, že skupina Američanov síce išla do Atén zakladať zbor pre utečencov, ale nakoniec zistili, že najviac reagujú obyvatelia miestnej čínskej komunity. Priamo sme sa boli pozrieť v zbere v anarchistickej štvrti Atén, kde sa tiež nečakane zmenila cieľová skupina. Ide doslova o nenápadný zbor. Zvonku nenájdete žiaden nápis, či smerovku, o kríži ani nehovoriac. Navonok je to len obyčajný bytový dom, vari len jeho graffiti majú väčšiu umeleckú hodnotu ako tie na okolitých domoch. Že ide o cirkev sa formálne môžete dozvedieť len zo zvončeka pri dverách. Taký je úmysel zakladateľov, nechcú o sebe dávať hlasno vedieť a spoliehajú sa na to, že ich pozná miestna komunita. Na začiatku sa im napriek snahe nedarilo osloviť túto radikálnu komunitu, ktorá z princípu odmieta pravidlá pre život. Niet sa príliš čo čudovať, medzi nimi a kresťanmi existuje dlhodobá vzájomná nedôvera a základný poriadok tam má problém udržať aj magistrát a vláda. (Na

hranici tejto štvrte je trvalo zaparkovaný obrnený transportér, okolo ktorého hliadkujú vojaci. Do vnútra štvrte nechodievali, neviem, či len nechceli provokovať, alebo sa jednoducho báli). Zlom nastal s utečeneckou krízou. Kým vláda a neziskovky sa len rozhliadali, čo vlastne robiť s tisíckami ľudí na ulici, anarchisti im ochotne otvorili svoje squaty. No nielen oni, aj tento church plant do značnej miery premenil svoj kostol na ubytovňu. Práve táto obetavá a rýchla pomoc zapôsobila na anarchistov a vydobyla si u nich úprimný rešpekt. Kým dovtedy boli vnímaní ako triedni nepriatelia, dnes už sú im ochotní načúvať. Múr nepriateľstva zázračne padol, ale bolo k tomu potrebné kresťanstvo žité do krajnosti a Božie načasovanie. Na začiatku dobrovoľne vstúpili na nepriateľské územie a potom boli schopní okamžite sa preorientovať na nových núdznych v ich okolí a prejavíť im drahú, praktickú lásku. Nie z vypočítavosti, že im to priniesie rast a uznanie, ale úprimne. Dobré napojenie na Kmeň sa teraz môžu (popri mnohých každodenných starostiach) tešiť aj z ovocia, ktoré tam rastie a množí sa.

Na konci konferencie sme stihli exkurziu do starovekého Korintu. Ak máte možnosť, choďte tam aj so sprievodcom. Je to nielen silný pocit prechádzať sa po cestách a chodníkoch, kde kráčal Pavol, a samo o sebe krásne miesto položené medzi horou a morom (vôbec sa nečujem Pavlovi, že tam vydržal niekoľko rokov, nám dalo zvykanie si na Glasgów viac zabráť), ale zrazu niektoré pasáže z Novej zmluvy oveľa lepšie pochopíte. Ísť na také miesto je takmer, akoby ste použili stroj času, len bezpečnejšie – momentálne tam nehrozí, že vás pre vieru v Ježiša zlynčujú rozvášnený dav (Sk 18).

Zbor v anarchistickej štvrti Atén

S Filipom Pangráčom pri Korintskom kanáli

Rob Krause prednáša o násobení v Biblii

Opäť doma (zatiaľ v Škótsku)

Do Škótska sme sa vrátili nad očakávanie povzbudení. Najmä naši Rómovia boli zapálení zapájať sa viac aj do celozborových stretnutí. Dovtedy platilo, že chceli chodiť len na akcie určené priamo pre nich a napr. spoločné zhromaždenia so Škótmami často odignorovali. Teraz zrazu sami navrhli, že sa chcú stretávať častejšie a lepšie ich spoznať. Jedným z výsledkov konferencie je, že mávame raz za mesiac spoločnú modlitebnú. V Aténach sa tiež jeden pár osmelil a začal nám pomáhať s prekladom. Veľmi to pomohlo na mieste, keďže celá konferencia bola v angličtine a nie všetci členovia nášho tímu ju ovládajú. Ešte viac to však pomáha tu, veď doteraz sme tvorili most medzi dvoma časťami zboru len Mária, Jarka a ja. Je to zázrak v pravú chvíľu, keď sa už tak chatrný mostík má zúžiť po našom odchode.

Škótsky epilóg

Po päťročnom dobrodružstve sa vraciame domov na Slovensko a náš rast za tú dobu vidno aj navonok – odchádzali sme dvaja a prichádzame štyria. (Popravde, jedna z lekcii, ktoré sme sa tu naučili je, že rodičovstvo je aspoň tak ťažké ako misia samotná.) Čo tu po nás zostane a kam vlastne ideme? Nieкто

ré veci sa dajú spočítať. Kázal som skoro presne sto-krát, zosobášili sme štyri páry, pokrstili dvanástich a za členov zboru prijali ďalších ôsmich. K tomu stovky skupiniek a návštev, množstvo praktickej pomoci a rôzne výlety. Lenže to podstatné sa spočítať nedá, aspoň zatiaľ nie. Na konci dňa skutočne záleží len na tom, čo zo zasiatych semienok evanjelia zapustí korene a prinesie úrodu. Niečo už nádejne raší, iné semenka naopak vyzerajú, že spadli bez úžitku a zdanlivo sme ich rozsievali zbytočne. Ani keby sme v Glasgowe potiahli ďalšiu päťročnicu, ešte by sme nespoznali definitívny výsledok našej námahy. Nato si musíme počkať, keď sa budeme sťahovať o čosi neskôr, do nebeskej vlasti.

Dovtedy nechceme zaháľať. Cítíme, že sme o čosi zostarli, ale na dôchodok to ešte nevidíme. Prekročíme síce hranice ľudských kráľovstiev, ale nech už rokovania o Brexite dopadnú akokoľvek a nech vznikne akokoľvek tvrdá hranica, túžime pokračovať v službe v rámci jedného a toho istého Božieho kráľovstva. Vyzerá to, že sa usadíme v Banskej Bystrici, ale na pravidelné návštevy budeme chodiť na východ aj na západ. Ďakujeme všetkým vám, ktorí ste nás verne na diaľku podopierali a povzbudzovali a veľmi sa tešíme, že si budeme opäť bližšie! ■

Tímová večera v Korinte a prípitok s miestnym vychýreným pomarančovým džúsom

JEDEN ZA VŠETKÝCH, VŠETCI ZA KOMUNITU

Hovorí sa, že jeden človek nezmení svet. Súhlasíme! S pomocou ďalších ľudí ho však môže naštartovať k zmene. V YMCA sme vždy boli závislí na pomoci dobrovoľníkov. Naši dobrovoľníci sú ochotní pracovať na sebe, tým meniť svoje okolie a pomáhať svojej komunite. Majú len jeden problém! Nevedie odkiaľ začať. Preto sme, vďaka projektu „Jeden za všetkých, všetci za komunitu“, zamestnali mentorku, ktorá im pomáha osobnostne rásť, vzdelávať sa a hľadať spôsoby, ako komunikovať s ľuďmi vôkol seba. Pomáha im pochopiť, ako byť pomocou, ale aj ako v správny čas vyhľadať pomoc.

Otvorenie projektu

Dobrovoľníci čistia okolie mesta Jelšava

„Projekt je špecifický tím, že sa nezameriava na naplňovanie bezprostredných potrieb zraniteľnej skupiny, ale na formovanie aktívnych občanov pochádzajúcich z nej. Cez projekt budú motivovaní a uschopňovaní viesť k aktivite ďalších. V snahe dosiahnuť tento cieľ budeme dávať dôraz na potreby špecifické pre osoby z tejto skupiny – intenzívny osobný kontakt, komunikácia jazykom, ktorému rozumejú, praktické nácviky zručností, pozitívny kontakt s verejnými lokálnymi autoritami a ocenenie od komunity.“

V nízkoprahovom centre Jordán máme skvelé aktivity pre deti a mládež, ale tam to nesmie končiť. Snažíme sa našich dobrovoľníkov pripravovať, aby mysleli ďalej za brány centra a vymýšľali nové spôsoby, ako pomôcť komunite v Jelšave. Projekt je zameraný na tréning dobrovoľníkov, aby dokázali samostatne a zodpovedne fungovať v komunite. V júli sme mali otváraciu konferenciu, kde dobrovoľníci predstavili projekt pozvaným hosťom z rôznych partnerských organizácií. Dostali tam pozitív-

nu odozvu a od niektorých organizácií aj návrh na spoluprácu.

Túžbou našich dobrovoľníkov je ukázať, že sú ochotní sa aktívne podieľať na zmene v meste. Pri tejto zmene chcú spolupracovať s vedením mesta Jelšava a ďalšími organizáciami. Naším jednoznačným cieľom je naštartovať zmenu zmýšľania a aktivizovať obyvateľov Jelšavy. Zmena nie je ľahká. My sme začali najprv od seba a veríme, že spolu dokážeme viac.

Sme veľmi vďační nášmu Hospodínovi, že môžeme realizovať tento projekt. My sme len nástroje zmocňované Duchom Svätým k službe. Veľmi sa tešíme na požehnanie, ktoré bude vyliate skrze našich dobrovoľníkov na rómsku komunitu v Jelšave. *Projekt 'Jeden za všetkých, všetci za komunitu' je podporený z programu ACF - Slovakia, ktorý je financovaný z Finančného mechanizmu EHP 2014-2021. Správcom programu je Nadácia Ekopolis v partnerstve s Nadáciou otvorenej spoločnosti Bratislava a Karpatskou nadáciou.* ■

Tamara Mellenová a Miroslav Hrivnák
Miestne združenie YMCA Revúca

TOMÁŠ KOMRSKA

CENA PRÁCE

Dnes sa rôznymi cestami môžeme dopracovať k návodom, receptom, ako sa čo robí.

Ako sa pečie najlepší koláč, ako treba stavať dom, ako osloviť zákazníka...

Potom prichádzajú rozhľadní ľudia, ktorí nás nabádajú, aby sme sa zamysleli nad tým, prečo vlastne pečieme koláč, prečo stavíme dom, prečo oslovujeme zákazníka.

Lenže skôr či neskôr sa koláč zje, dom sa raz rozpadne a zákazník odíde.

Tak kvôli čomu to bolo všetko dobré? Načo som piekol koláč? Načo som staval dom? Načo som oslovoval zákazníkov?

Len preto, aby som sa najedol, mal kde bývať a zarobil peniaze?

To je síce dosť – ale je to všetko?

Nezdá sa vám, že je namieste aj druhá otázka: Ako?

Ako som piekol koláč, ako som staval dom, ako som oslovoval zákazníka.

Nie aký som použil recept, postup či psychologický ťah, ale ako som to robil. Čo bolo zo mňa cítiť,

ako sa cítili ľudia v mojej bezprostrednej blízkosti, ako som ľuďom zavoňal, či zasmrdel.

Je to možno prekvapujúce, ale práve to je to, čo má skutočnú hodnotu, ktorá pretrváva, ktorá ovplyvňuje túto chvíľu, budúcnosť, večnosť.

Robiť veci najlepšie ako viem a vnímavo sa priebežne vzdelávať je dôležité.

Ale nakoniec aj tak zostane to, čo nevidíme, nevieme uchopiť, ale cítime.

Všetko, čo chcete, aby ľudia robili vám, robte aj vy im.

(To povedal chlapík, ktorý bol už všade. Aj v budúcnosti.)

Či chcem, alebo nechcem, pri svojom bytí šírim okolo seba to, čo mi iní ľudia nejakým spôsobom v inej forme vrátia.

Kedy?

V pravú chvíľu, keď dozreje čas. Možno zajtra, možno o 25 rokov, alebo Potom.

Akákoľvek práca časom zanikne, ale to, ako som prácu robil, zostáva navždy, navždy... ■

MISIA

Každý z nás je osoba, ktorá niečo prirodzene prijíma, pretaví – a prirodzene alebo neprirodzene vysielá. Takže – vlastne je každý z nás misionárom. Vedome, či nevedome šírimo okolo seba to, čo sme prijali a prijímame.

Okrem toho, pre seba som prijal spôsob, ako sa s inými podeliť o dobrú zvesť, spôsob, ktorý mi je blízky, pri ktorom nemám nepríjemné pocity zovretého žalúdka. V tomto období pracujem len poobede. To znamená, že každý môj pracovný deň postávam na rôznych miestach po meste a čakám na svoj trolejbus, aby som kolegu vymenil. Je takmer isté, že za ten čas čakania sa pri mne pristaví niekto núdzny s otázkou: „Nemáš desať centov?“ „Pomohli by ste mi s päťdesiatimi centami?“ ...

Prvý krok, ktorý urobím, je, že dotyčnému dám dvojnásobok toho, čo si pýta. Vo väčšine prípadov to vzbudí záujem: „A to prečo?“ „Heeej?“

O chvíľu už viem jeho smutný príbeh a meno.

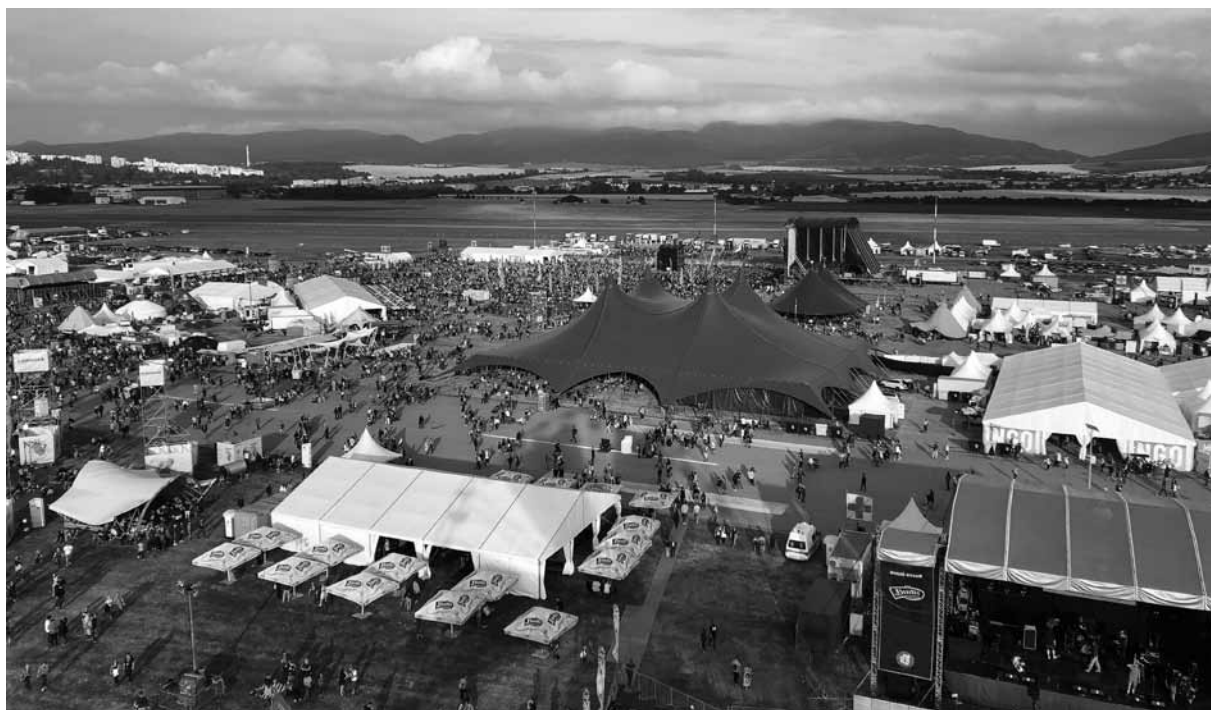
„Počúvaj, Miro, (Roman, Zuzka ...) môžem sa s tebou za teba modliť?

Ešte som nepočul odpoveď: „Nie“.

Po krátkej modlitbe dojatý prosebník ďakuje, alebo hovorí, že za neho sa ešte nikto nemodlil, alebo sa s údivom pýta: „To aj takto obyčajne sa dá modliť?“

Neviem, čo bude s týmto konkrétnym človekom ďalej, ale verím, že ak odzrkadlím Božiu milosť obyčajným spôsobom, zanechá to neobyčajnú stopu. Na mne, na ňom.

Misií a spôsobov práce je mnoho, ale možnosť, ako môžem prirodzene zrkadliť to, čo som prijal, musím objaviť sám. Príklady iných nech mi slúžia ako inšpirácia. A to, že to Jožo robí tak, a Anička ešte inak, nie je dôvod na to, aby som ich odsúdil, ale je to dôvod na údiv nad pestrosťou života, aj keď sa nepridám. Pretože možno o nejaký čas budem zrkadliť to, čo prijímam, úplne iným spôsobom. Pretože nie je nič horšie, ako robiť dobré a pekné veci z rutiny či povinnosti. Lebo to vedie ku kostnateniu a odumieraniu všetkého dobrého a pekného. ■

BOL SOM NA NAJVÄČŠOM HUDOBNOM FESTIVALE

Text a foto ĽUBO BECHNÝ

O našom najznámejšom a najväčšom multižánrovom festivale Pohoda som doteraz vždy len počul. Od mojich dcér a známych, ktorí tam boli. Preto sme sa rozhodli spolu s manželkou (dostala odo mňa na Vianoce lístok) navštíviť tento, dnes už rôznymi povestami opradený festival.

Pohoda 2019

Pohoda sa koná už tradične druhý júlový víkend v Trenčíne. Tento rok už 23. ročník. Areálom festivalu je bývalé vojenské letisko. Ide o veľkoryso riešený priestor s limitovanou kapacitou 30 000 návštevníkov. Pohodu založili Michal Kaščák a Mário Michna v roku 1997. Na prvom ročníku hralo osem skupín na jednom pódii. V roku 1998 sa festival prvýkrát sťahoval do areálu Pod Sokolicami, pribudla tanečná scéna a prvýkrát mali zastúpenie aj neziskovky. V roku 1999 sa Pohoda stala dvojdňovým festivalom. V roku 2000 sa rozšíril aj na trenčianske výstavisko, počet scén sa zvýšil na šesť, pribudla literatúra a vážna hudba. Od roku 2004 sa festival koná na trenčianskom letisku. V roku 2019 sa na ňom aktívne zúčastnili dvaja katolícki biskupi: Róbert Bezák a Jozef Haľko.

Nálepky festivalu

O festivale som počul rôzne tvrdenia, napr. že je to festival platený Sorošom, že je to hniezdo liberálov,

Jozef Ľupták a rabin Zef Stiefel

že sa tam pije, droguje a prevádzkuje voľný sex. Zaujímal som sa aj o tieto javy a môžem zodpovedne povedať, že v porovnaní s Jánošíkovými dňami, festivalom, ktorý sa koná v Terchovej na počesť bájneho zbojníka, som opitých účastníkov videl výrazne menej. Na Pohode je dokonca zakázané podávať tvrdý alkohol. Jedno ultraortodoxné kresťanské spoločenstvo sa o festivale dokonca vyjadrilo takto: „*Festival svojimi názormi a gestami dal jasne najavo, o čo mu išlo – o rozvrat zdravého myslenia, morálky, aj o výsmech biblického kresťanstva a národných hodnôt! Autori tohto dehonestujúceho projektu chcú postupne meniť ešte ako tak normálne uvažovanie na Slovensku na nenormálne, aby si národ vykopal svoj vlastný hrob.*“

Kresťania na Pohode

Napriek týmto negatívnym nálepkám sa v programe Pohody našlo miesto aj pre kresťanov. Na Pohode malo stánok, napríklad, kresťanské občianske združenie JPK (Ježiš pre každého). Kresťania rôznych denominácií boli vo svojom stane k dispozícii mladým ľuďom, pripravení odpovedať na ich existenciálne otázky. Tí sa skutočne zastavovali a živo diskutovali. Šesťčlenný team JPK-čov sa zúčastnil už na troch ročníkoch festivalu Pohoda so stánkom pod názvom: *Menej náboženstva, viac lásky*. S myšlienkou ísť na Pohodu prišiel riaditeľ združenia Gabriel Kosmály – „podme s našou vierou aj pred verejnosť, ktorá o ňu akoby nemala záujem“. A ukázalo sa to ako vynikajúci nápad.

Na festivale bol prítomný aj Ondrej Garaj, zakladateľ občianskeho združenia JPK: „Na festival chodíme každý druhý rok, dávajú nám miesto v stane medzi neziskovými organizáciami. Bývame jediní, kto sa venuje téme kresťanskej spirituality, ostatní sa venujú environmentálnym či sociálnym otázkam. Naším cieľom na Pohode je povzbudiť záujem ľudí k duchovnému hľadaniu autentického evanjeliového kresťanstva. Kresťanstvo je spravidla v našich končinách u nekresťanov spájané s formálnymi tradičnými kresťanskými rituálmi a vnímané ako jedno z náboženstiev, ktoré kazia radosť zo života zákazmi a príkazmi.

Preto sme na Pohodu vybrali slogan, ktorý sa javí ako inšpirujúci a vzbudzujúci záujem: *Náboženstvo je, keď Jožko v kostole rozmýšľa o rybačke a vzťah s Bohom je, keď na rybačke Jožko rozmýšľa o Bohu.*“ Platí to, samozrejme, aj opačne.

Konfrontačné rozhovory

Ondrej Garaj potvrdil, že ich stánok vyhľadávali aj ateisti, ktorí sa chceli ubezpečiť, že Boha nie je. Pobyt v stánku JPK tak bol reálnou skúškou schopnosti kresťanov obhajovať a zdieľať obsah svojej viery v diskusii tvárou v tvár s rôznymi návštevníkmi. Stretnutia bývajú veľmi autentické a osobné. Niekedy prídu aj fundovaní a vzdelaní ľudia, rozhovory s nimi sú intelektuálne náročné. Občas sa zastavia aj zlomení a podporu hľadajúci ľudia. Na tohtoročnej Pohode viedol tím JPK rozhovory s približne 600 ľuďmi či skupinkami (manželmi alebo rodinami). „V tomto roku sme susedili so stánkom, ktorý propagovali LGBT. Počas prestávok, pri príprave, sa nevyhneme stretnutiu a susedským rozhovorom. Ak by som nebol na Pohode, nemal by som možnosť stretnúť inak orientovaných ľudí, vstúpiť do ich životných príbehov a neformálne sa s nimi porozprávať, vypíť si spolu kávu, povedať aj môj príbeh – ako mňa zmenil Kristus, čo to pre mňa znamená mať rodinu, deti, užívať si čas s vnúčatami,“ doplnil Ondrej Garaj.

Nedeľné finále – ekumenická bohoslužba

V nedeľu festival Pohoda končí. Jediný program, ktorý sa zrána ešte koná, je ekumenická bohoslužba. Tento rok bola jubilejná, v poradí desiatu. Prvý ročník ekumenickej bohoslužby sa konal ako reakcia na pád jedného zo stanov v roku 2009. Iniciátorom myšlienky bol vtedy

Eva Šušková

Z koncertu izraelskej kapely Lola Marsh, speváčka Yael Shoshana Cohen

Anna Polcková, Daniel Pastirčák, Róbert Bezák

Daniel Pastirčák

páter Anton Srholec spolu s kazateľom Danielom Pastirčákom. Desiata ekumenická bohoslužba na Pohode bola venovaná všetkým, ktorých nešťastie zasiahlo, predovšetkým, zosnulým Martinovi Kašákovi i Nikolke Kapkovej. Pripomenula však aj ľudí, ktorí boli súčasťou Pohody, ale dnes už nie sú medzi nami – pátra Antónia Srholca, Juraja Kušnierika a Mariána Vargu. Pred bohoslužbami Rabin Zev Stiefel za sprievodu Jozefa Luptáka zaspieval pieseň, ktorú spieval kedysi pred prvou bohoslužbou – *„Celý tento svet je veľmi úzky most. Musíš si však zapamätať – Nesmieš sa nikdy báť“*. Po divadelnej scéne sa prihovorili duchovní Anna Polcková, Daniel Pastirčák a Róbert Bezák. Témou bola sloboda ženy. Autori rozpracovali príbeh Márie a Marty. Mária sedí medzi učeníkmi – na mieste, kde by podľa pravidiel nemala, je učeníčkou v pozícii muža, zatiaľ čo Marta posluhuje a plní tradičnú rolu ženy.

Dnes Rímskokatolícka cirkev, ale ani Cirkev bratská nemá ujasnený pohľad na ženu. Na rozdiel evanjelickej cirkvi nemôžu byť v cirkvi bratskej ženy kazateľky a ani sa doteraz nepodarilo zvoliť ženu do riadiacich orgánov. V rímskokatolíckej cirkvi je vplyv žien na chod cirkvi len veľmi obmedzený, a to napriek tomu, že existuje viacero ženských rádov s matkami predstavenými.

Autori na ekumenickej bohoslužbe do textu vtípne zakomponovali prvky zo súčasnosti, spomenuli aj to, že Slovensko má ženu prezidentku. Na môj vkus to bolo ale chvíľami silené, celé sa to točilo len okolo emancipácie žien a nebol využitý priestor na podanie základnej zvesti evanjelia, hoci sa ponúkal. Bolo fajn, že arcibiskup Bezák dostal priestor na krátku päťminútovú kázeň, kde sa mohol prítomným prihovoriť živým slovom. ■

(krátené z rozsiahlej reportáže)

Z ROKOVANIA RCB

SEPTEMBER 2019

Porada Rady Cirkvi bratskej bola 17. 9. 2019 na spoločnej pastorálke.

Rada informovala:

prítomných kazateľov a vikárov o zákone o podpore cirkví, ktorý je v 2. čítaní v parlamente a o jeho predpokladaných dôsledkoch.

Ďalej Rada:

Mala rozhovor s kazateľom Petrom Kučerom (kazateľ v zbore Frýdek-Místek), ktorý prijal pozvanie staršovstva za kazateľa a správcu zboru Bratislava – Cukrová.

Presunula termín hlasovania o zotrvaní kazateľa Martina Kačura v zbore v Spišskej Novej Vsi na neskôr, keď po doplnujúcej voľbe bude v staršovstve aspoň minimálny počet volených starších.

Oznámila, že na októbrovej porade rozhodne o forme a čase jarnej pastorálky kazateľov. Do úvahy pripadá možnosť, že namiesto samostatnej pastorálky sa kazatelia a vikári zúčastnia konferencie *Máme čo zvestovať* s Donaldom Carsonom 26.–28. 3. 2020.

Schválila služobnú cestu tajomníka Rady na European Leadership Forum 2020 vo Wisle a úhradu nutných nákladov.

Predsedníctvo Rady informovalo o stretnutí so zborom biskupov Evanjelickej cirkvi a. v. vo Zvolene 10. 9. 2019. Stretnutie sa uskutočnilo z iniciatívy predsedníctva Rady CB. Obidve strany sa navzájom informovali o aktuálnom živote vo svojich cirkvách a vyjadrili si bratskú lásku, priateľstvo a podporu

Spracované z podkladov RCB

POČÚVAJME SA

MIROSLAV KOCÚR
(Teológ, publicista.)

Hodnota, ktorú komunikujeme, je ukrytá v slovách, ktoré sú v dôležitej miere uložené najskôr v našej myslí a vnútri. Racionálne aj emocionálne argumenty potrebujú pre svoje vyjadrenie slová, ktoré v poslucháčoch vyvolajú myšlienkové aj emocionálne reakcie. Ak sa nám podarí dostať k poslucháčovi našich slov nielen slová, ale aj to, čo pri nich cítime, môžeme si byť istejší, že nám ten druhý porozumie. Slohové cvičenia preto smerujú k tomu, aby každá komunikácia mala svoj úvod, jadro aj záver. V úvode sa obraciame na poslucháča, aby sme mu ponúkli dôvody, motiváciu a kontext toho, čo hovoríme. V jadre sa ukrýva posolstvo a záver by mohol v lepšom prípade pripomenúť, prečo vlastne hovoríme to, čo hovoríme a čo od adresáta našej komunikácie očakávame.

Na druhej strane rozhovoru je prijímač. Ten, kto informáciu dostáva musí pochopiť, o čo vlastne v informácii ide a čo sa od neho očakáva. Ak nejde len o jednoduchý akt informovania na úrovni správy, je dobré, aby človek počul, čo s informáciou má robiť. Zvyčajne očakávame od ľudí, s ktorými sa rozprávame, ich reakciu, názor a neraz aj aktívnu odpoveď či akciu v podobe konania, ku ktorému ich naša komunikácia pobáda, povzbudzuje alebo ich od neho má odradiť.

Rozhovor, pri ktorom zaznievajú len stanoviská jednotlivých strán názorovej diskusie nie je rozhovorom. Rozhovor predpokladá aktívne počúvanie, kde si účastníci rozhovoru overujú, či povedané zaznelo jasne a či druhá strana dialógu pochopila a porozumela povedanému. Ak

Rozhovor je príbeh s otvoreným koncom. Slovné prestrelky, ktoré ovládajú verejný priestor len ilustrujú a ukazujú, aká je naša vlastná predstava o dialógu. Komunikační experti hovoria o vysielacom a prijímači. Ten, kto informáciu vysielal musí počítať s tým, že ten, kto ju dostane, nemusí pochopiť, o čo vlastne ide. Preto si zodpovedný človek dá záležať na tom, aby mu tí, ktorí ho počúvajú rozumeli, aby vedeli, čo hovorí a aby posolstvo bolo zrozumiteľné.

sa táto výmena myšlienok počas komunikácie neudeje, len ťažko dôjde ku komunikácii na úrovni mysle, duše či ducha. Slovo sa stáva skutkom vtedy, ak sa v človeku pohnú rozum a vôľa ku konaniu istým smerom. Ak sa naše slovo má stať tým, čo iných pohne ku konaniu alebo k jeho zmene, musíme si byť istí, že mu druhá strana rozumie.

Ak sa dnes aktéri verejných debát nevedia dohodoriť, je to potrebné vnímať a analyzovať. Samozrejme, sme odkázaní aj na samotný fakt elementárnej dôvery v úprimnosť toho, čo nám ľudia hovoria. Ak prípady verejnej komunikácie zameriame nedôveryhodnými zdrojmi, akými sú Gorila či Threema, je mimoriadne náročné nastoliť v spoločnosti dôveru a porozumenie. Ak sa k tomu pridružia prevrátené teórie a konšpirácie o tom, čo sa v našej minulosti stalo, alebo nestalo a ak sa lož stane alternatívou pravdy, dostávame sa do slepej uličky. Všetci ľudia neklamú. Lož vyhráva definitívne vtedy, ak sa stáva alternatívou k pravde. Práve vtedy sa ukáže, že víťazstvo lásky a pravdy nad lžou a nenávisťou má svoju cenu. A že nie je ani 30 rokov po Novembri definitívne. Je to aj domáca úloha pre každého človeka, ktorý hovorí, píše, počúva a číta. Musíme sa naučiť navzájom počúvať. A základom každého rozhovoru sú autentické a úprimné otázky. Poctivé otázky sú prvou podmienkou toho, že si začneme rozumieť. Postupne len takto dôjdeme k prvému dôležitému záveru, že lož nie je alternatívou pravdy. A že tí, ktorí sú schopní všetkého, umlčia ako prvú pravdu. Počúvajte sa. ■

KRÍŽOVKA

„Keď nájdeš v živote cestu bez prekážok, určite....“

Autor: Peter Kailing	Pohyb, posuv	Nepohoda, zlé počasie	Takto	POMÔCKY Plaveč, En, Veld, LM	TAJNIČKA	Mojžišov brat	Patriaca kráľovi zvierat	Cudzia predpona	Tam
Ticho!				Letecký útok	•				
Olympia (dom.)				Ženské meno	•				
Rival				Dobre vodi- vá látka	•			Chumáč, chuchvalec	Tón "A" zvýšený o poltón
				Básnik (kniž.)	•				
Skratka: Universal Time			Zmätok, chaos		•				
			Značka lúmenu		•				
Nadlom					•	Turecké muž. meno			
					•	Zutekaj			
	Pykaj	Zostava jedál			•		Kus (skr.)		
		Zavýjal			•		Skratka A-Dato		
Telesná výchova (skr.)			Príbuzná		•			Druh nádoby	Emanuela (dom.)
			Vysádzajú		•				
Mačkovitá šelma				Vedľa (čes.)	•				
				Trav. kraj v Afrike	•				
Obec na se- verovýchode Slovenska					•		Cem. zn. Amerícia		
					•		Mys		
	Stredová priamka	Starec			•	Hlas žaby			
		Výpis katastra			•				
Ovinuli					•	Obyvateľ starej Aónie			
Odkiaľ					•	Predpona (dávny)			

Tajnička krížovky z RELAXU Dialóg č. 08-09/2019.

Štedrý človek BÝVA BOHATŠÍ.

Vyriešenú tajničku krížovky z tohto čísla posielajte e-mailom alebo poštou na nižšie uvedené adresy:

svatava@swanmail.sk, DIALÓG, Sadová 28, 900 51 ZOHOR do 5. 11. 2019. Nezabudnite nechať na seba kontakt (meno, telefón, adresa).

Správneho riešiteľa všetkých úloh odmeníme reprezentačnou obrazovou publikáciou z vydavateľstva Media Svatava.

Správne odpovede z tohto čísla uverejníme v Dialógu 11/2019.

Stranu pripravil Peter Kailing

Konferencia pre rodičov a pracovníkov s deťmi a tínedžermi

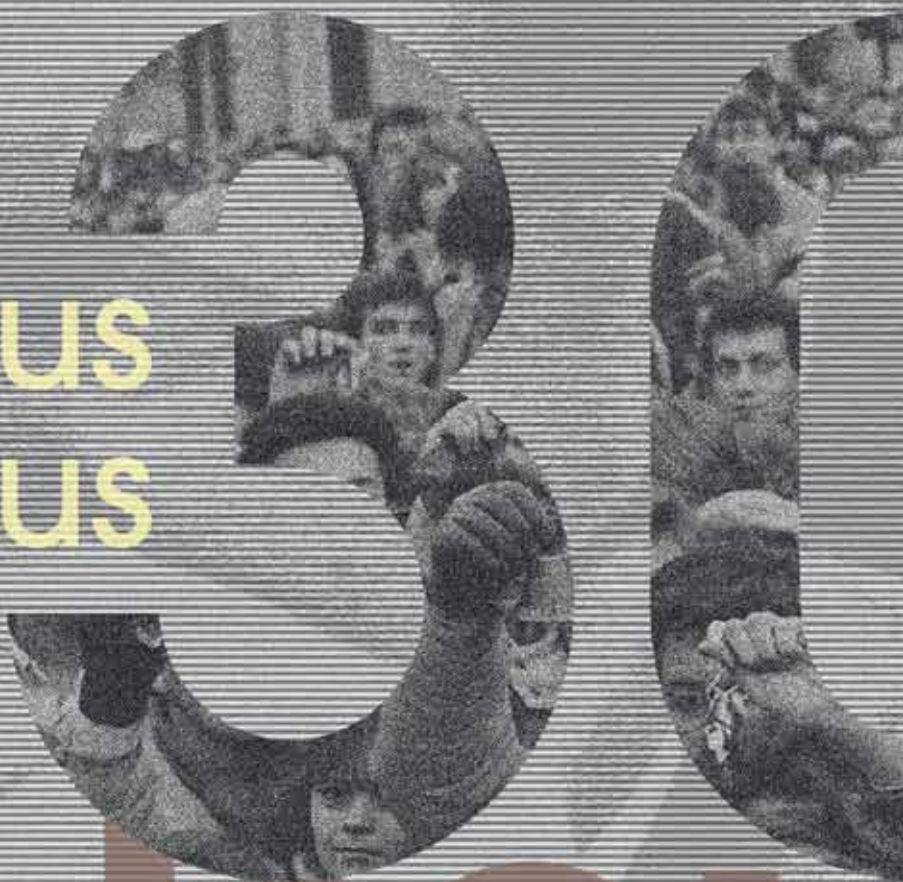
9. 11. 2019

9.30 — 18.30 hod.

kostol Cirkvi bratskej, Cukrová 4, Bratislava

plus
mínus

1989

Miniprednášky:

Daniel Raus, Jana Nagajová,

Ján Komrska, Milan Čičel

Workshopy: Natália Luptáková,

Jana Klagová, Kristína Uhlíková,

Monika Mišanová, Števo Machajdík a ďalší

Literárno-hudobný večer: Ivan Šiller o 17.30 hod.

Časy sa menia, hodnoty ostávajú?

Zapojte sa aj vy do tvorby Dialógu: svatava@swanmail.sk, v diskusnom fóre na: www.dialog.cb.sk, písané na adresu redakcie.